

NILU : OR 75/98
REFERENCE : O-97098
DATE : NOVEMBER 1998
ISBN : 82-425-1037-7

**Målinger av luftkvalitet
ved mudring og deponering
av forurensset grunn og
forurensede sedimenter,
Haakonsvern Orlogsstasjon,
Bergen**

Bodil Innset

Innhold

	Side
Sammendrag.....	5
1. Innledning	7
2. Prosjektmål.....	7
3. Måleprogram.....	8
3.1 Dihydrogensulfid, H ₂ S	10
3.2 Kvikksølv (Hg) i gassfase.....	10
3.3 Polyklorerte bifenyler, PCB	10
3.4 Flyktige organiske forbindelser, VOC.....	11
4. Resultater og vurderinger	11
4.1 Dihydrogensulfid, H ₂ S	11
4.2 Kvikksølv (Hg) i gassfase.....	12
4.3 Polyklorerte bifenyler, PCB	12
4.4 Flyktige organiske forbindelser, VOC.....	13
5. Referanser	14
Vedlegg A Resultater for kontinuerlige målinger av dihydrogensulfid (H₂S)	15
Vedlegg B Måleresultarer for polyklorerte bifenyler (PCB)	23
Vedlegg C Måleresultarer for flyktige organiske komponenter (VOC)	63

Sammendrag

Norsk institutt for luftforskning (NILU) har på oppdrag fra Forsvarets bygningstjeneste (FBT) gjennomført et måleprogram for overvåkning av luftkvaliteten ved Haakonsvern Orlogsstasjon (HOS) under arbeidet med mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter. Statens forurensningstilsyn (SFT) påla FBT å etablere minst 3 målestasjoner for luftkvalitet.

Det ble utført målinger på steder i nærmiljøet som var antatt å bli mest berørt av eventuell lukt; ved barnehagen sør for deponiet, ved deponiet (Briggen) og i boligområdet nordøst for deponiet (Tømmervikneset). Målingene ble utført i tidsrommet 07.11.1997-01.05.1998. Førmaalingene ble utført i november-desember 1997 og mudrings- og deponeringsarbeidene startet i januar 1998.

Måleprogrammet omfattet følgende parametere:

- Dihydrogensulfid, H₂S
- Kvikksølv (Hg) i gassfase
- Polyklorerte bifenyler, PCB
- Flyktige organiske forbindelser, VOC

Måleresultatene viste lave konsentrasjoner for alle komponentene og lå langt under aksjonsgrensene.

H₂S ble målt med to ulike målemetoder: en kontinuerlig metode ved hjelp av et kontinuerlig registrerende instrument og en ikke-kontinuerlig filtermetode. Resultatene viste meget lave konsentrasjoner av H₂S i uteluften under mudring- og deponeringsarbeidene. Resultatene for de kontinuerlige og de ikke-kontinuerlige målingene av H₂S stemte godt overens og var i de fleste tilfeller under målemetodenes deteksjonsgrenser.

Malte Hg-konsentrasjoner tilsvarte Hg-konsentrasjoner som måles i lite forurensset luft på NILU's bakgrunnsstasjon på Lista.

Måleresultatene viste lave PCB-konsentrasjoner på alle målestasjonene. Konsentrasjonene er i samme størrelsesorden som PCB-konsentrasjoner NILU måler på bakgrunnstasjonen på Ny-Ålesund på Svalbard.

Malte VOC-konsentrasjoner var i samme størrelsesorden som VOC-konsentrasjoner NILU måler i lite forurensede områder.

Målinger av luftkvalitet ved mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter,

Haakonsvern Orlogsstasjon, Bergen

1. Innledning

Norsk institutt for luftforskning (NILU) har på oppdrag fra Forsvarets bygningstjeneste (FBT) gjennomført et måleprogram for overvåkning av luftkvaliteten ved Haakonsvern Orlogsstasjon (HOS) under arbeidet med mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter. Statens forurensningstilsyn (SFT) påla FBT å etablere minst 3 målestasjoner for luftkvalitet.

Mudrings- og deponeringsarbeidene foregår i 7 av totalt 13 delområder og utføres i to faser. Fase 1 omfattet delområde 1 og var planlagt utført i løpet av ca. 1 måned sommeren 1997. Arbeidet ble imidlertid utsatt og startet først i januar 1998. Fase 2 skal gjelde de øvrige delområdene og omfatter et areal og volum som er ca. 10 ganger større enn i fase 1. Fase 2 er beregnet å starte sommeren/høsten 1999. Denne rapporten omfatter målinger i fase 1.

I undersøkelser i sjøen rundt Haakonsvern peker PCB seg ut som den alvorligste forurensningen. PCB er funnet i mange av undersøkelsespunktene og i tildels høye konsentrasjoner sammenlignet med SFTs bakgrunnsverdier. Mudringsarbeidet rettes derfor mot å få fjernet mesteparten av de PCB-forurensede sedimentene.

Etter en vurdering av ulike teknologier for tiltak i sjø er det søkt og gitt tillatelse til fjerning av de forurensede sedimentene og deponering av disse i et sjødeponi innenfor marinebasens område ved Brønnen. Sjødeponiet har kapasitet til å ta i mot drøyt 90.000 m³ sedimenter.

Både mudringen og deponeringen foregår under vann.

2. Prosjektmål

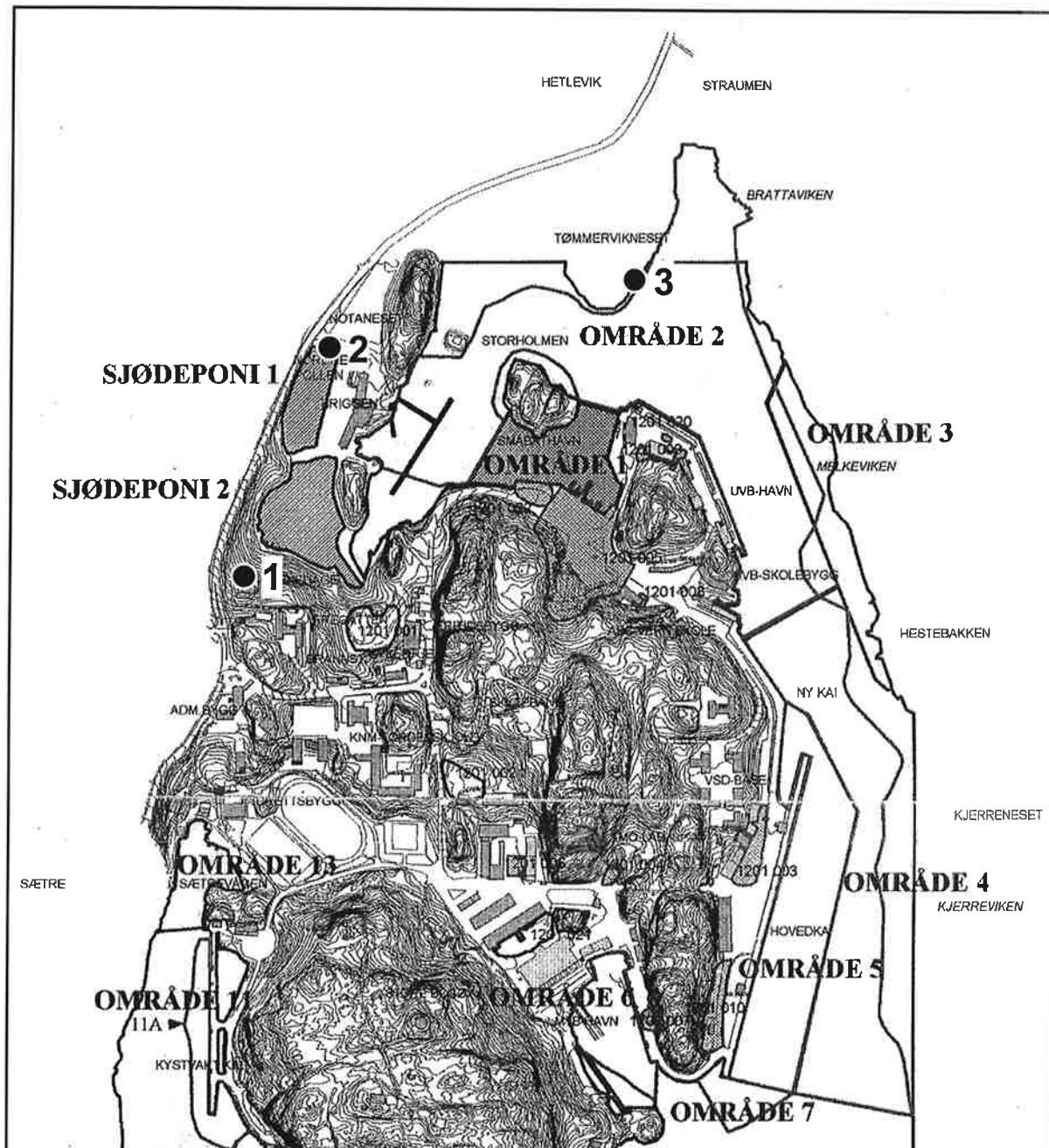
Formålet med prosjektet har vært å overvåke luftkvaliteten ved Haakonsvern Orlogsstasjon (HOS) under arbeidet med mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter. Målingene omfattet stoffer som kan gi uønskede helseeffekter og som kan forårsake luktplager i omgivelsene. Luktspredning er ikke alene antatt å være knyttet til miljøgifter, men like gjerne til forråtnelsesprodukter og -gasser som forventes frigjort. De tre målestasjonene ble plassert på steder i nærmiljøet som antas å bli mest berørt av eventuell lukt.

3. Måleprogram

Følgende plassering ble valgt for de tre målestasjonene:

1. Ved barnehagen sør for deponiet
2. Ved deponiet (Briggen)
3. I boligområdet nordøst for deponiet (Tømmervikneset)

Figur 1 viser målestasjonenes plassering .

Figur 1: Plasseringen til de tre målestasjonene : 1) Barnehagen , 2) Briggen og 3) Tømmervikneset.

Mudringsarbeidene foregikk ca. 250 m sør-sørøst for målestasjonen Tømmervikneset mens deponeringen foregikk i deponiet rett sør-sørvest for målestasjonen Briggen.

Tabell 1 viser antall prøver som ble tatt av hver komponent på hver målestasjon før og under mudring og deponering.

Tabell 1: Måleprogram for luftkvalitetsmålinger ved mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter, Haakonsvern Orlogsstasjon, Bergen, 07.11.1997-01.05.1998.

Målestasjon	Komponenter	Antall prøver, formålninger	Antall prøver under mudring/deponering	Prøvetakingstid pr. prøve
Barnehagen	PCB H ₂ S Hg VOC	* 2 - -	4 3 4 2	1 døgn 1 døgn 1 døgn 1 time
Briggen	PCB H ₂ S Hg VOC	* 2 + kontinuerlig måling 2 -	4 2 + kontinuerlig måling 4 1	1 døgn 1 døgn + kont. 1 døgn 1 time
Tømmerviksneset	PCB H ₂ S Hg VOC	- - - -	2 3 2 1	1 døgn 1 døgn 1 døgn 1 time

*Førmalinger av PCB var planlagt men ble ikke gjennomført pga. problemer med prøvetakingen.

NILU har ikke kontinuerlige målemetoder for alle komponenter det var aktuelt å måle under mudrings- og deponeringsarbeidene på Haakonsvern. Et kontinuerlig registrerende instrument for H₂S (dihydrogensulfid) har overvåket belastningen av H₂S ved deponiet (Briggen). Sammen med ikke-kontinuerlige prøver (døgnprøver) av utvalgte komponenter på tre målestasjoner, har dette gitt informasjon om luftkvaliteten under arbeidet.

Oppdragsgiver var ansvarlig for prøvetaking og registrering av aktiviteter i måleperioden. Prosedyre for prøvetaking og kalibrering ble gjennomgått med oppdragsgiver før prosjektstart. Prøvetakingen på hver målestasjon skulle fortrinnsvis tas ved vind i retning fra utslippskildene mot målestasjonen.

Ved spesielle episoder (f.eks luktklager fra naboer) skulle prøvetakingstiden reduseres fra 1 døgn til 8 timer.

3.1 Dihydrogensulfid, H₂S

H₂S ble målt kontinuerlig ved hjelp av en H₂S-konverter koblet i serie med en SO₂-analysator. I analysatoren passerer lufta en SO₂-skrubber som fjerner eventuell SO₂ i prøvegassen. Prøvegassen ledes så til et reaksjonskammer hvor H₂S i prøven oksyderes til SO₂. Konsentrasjonen av SO₂ blir så målt ved hjelp av en analysator basert på UV-fluorescens. H₂S-målingene/-analysatoren har en deteksjonsgrense på ca. 3 ppb H₂S (4,3 µg/m³).

H₂S-analysatoren var koblet til NILUs oppringningssystem og ble oppringt hver time i måleperioden for nedlasting av data. Den kontinuerlige H₂S-analysatoren var plassert ved deponiet (Briggen).

I tillegg til de kontinuerlige H₂S-målingene ble det tatt 2 filterprøver på hver av målestasjonene Briggen og barnehagen i forkant av arbeidene. Under arbeidene ble det tatt totalt 8 filterprøver (3 prøver ved barnehagen og Tømmervikneset og 2 prøver på Briggen).

H₂S i luften ble fanget opp på et sølvimpregnert filter og analysert ved hjelp av optisk ICP (Metode NILU-U-45). H₂S-filtrene ble analysert ved Institutt for energiteknikk (IFE). Deteksjonsgrensen for døgnprøver er ca. 1 ppb (1,4 µg/m³).

3.2 Kvikksølv (Hg) i gassfase

Kvikksølv ble målt ved at luft ble sugd gjennom tre gullrør i serie. Kvikksølvanalysene ble utført i NILUs laboratorium ved hjelp av atomfluorescensspektrometri (NILU-U-53).

2 prøver ble tatt før arbeidene startet og 10 prøver ble tatt under arbeidene. Hver prøve ble samlet opp over ett døgn.

Prøvene som ble tatt i forkant av arbeidene, ble tatt på målestasjon Briggen. Under arbeidene ble det tatt 4 prøver på målestasjon ved barnehagen, 4 prøver på målestasjon Briggen og 2 prøver på målestasjon Tømmervikneset.

3.3 Polyklorerte bifenyler, PCB

Prøvetaking av PCB i luft ble utført med en høyvolum PUF-prøvetaker. I prøvetakeren samles partikler på et glassfiberfilter. PCB-komponenter i gassfase adsorberes på to polyuretanskumpropper i serie. Analysene ble utført i NILUs laboratorium ved hjelp av gasskromatografi koplet til massespektrometer (Metode NILU-O-2).

Det var planlagt å ta 4 døgnprøver fordelt på stasjonene Briggen og barnehagen (2 prøver på hvert sted) før arbeidene startet og 10 prøver under arbeidene (4 prøver ved barnehagen og Briggen og 2 prøver på Tømmervikneset). På grunn av problemer med prøvetakingen ble førprøvene forkastet. Deteksjonsgrensen for 24-timers prøver med et prøvevolum på 500 m³ er ca. 1 pg/m³ for enkelt-komponenter.

3.4 Flyktige organiske forbindelser, VOC

Prøvetakingen av flyktige organiske forbindelser ble utført ved å suge luft gjennom et rør med Tenax. Analysene ble utført i NILUs laboratorium ved hjelp av en automatisert termodesorpsjonsenhet etterfulgt av gasskromatografi med masseselektiv detektor (GC-MSD). Metoden egner seg for å studere molekyler med mellom 6 og 16 C-atomer i molekylet og de fleste løsemidler.

Det var opprinnelig planlagt at VOC-målinger kun skulle utføres dersom det ble rapportert om sterk lukt i et område. Slike episoder forekom imidlertid ikke, men det ble likevel tatt 4 VOC-prøver under arbeidene; en på hver av målestasjonene Brønnen og Tømmervikneset og to på målestasjonen ved barnehagen.

4. Resultater og vurderinger

Det forekom ingen spesielle episoder i måleperioden som krevde redusert prøvetakingstid.

4.1 Dihydrogensulfid, H₂S

Tabell 2 viser resultatene for de ikke-kontinuerlige H₂S-målingene. Resultatene for de kontinuerlige målingene er vist i vedlegg A.

Tabell 2: Målte H₂S-konsentrasjoner i døgnprøver. Enhet: µg/m³.

Målestasjon	Prøve	Dato	H ₂ S-konsentrasjoner (µg/m ³)	H ₂ S aksjonsgrense (µg/m ³)
1) Barnehagen	1 (før)	08.12.97 - 09.12.97	<1,4	15
	2 (før)	09.12.97 - 10.12.97	<1,4	
	1	18.03.98 - 19.03.98	<1,4	
	2	03.02.98 - 04.02.98	<1,4	
	3	17.02.98 - 18.02.98	<1,4	
2) Brønnen	1 (før)	08.12.97 - 09.12.97	<1,4	15
	2 (før)	09.12.97 - 10.12.97	<1,4	
	1	10.02.98 - 11.02.98	<1,4	
	2	16.03.98 - 17.03.98	<1,4	
3) Tømmervikneset	1	02.03.98 - 03.03.98	<1,4	
	2	30.03.98 - 31.03.98	1,9	
	3	31.03.98 - 01.04.98	<1,4	

Resultatene viste lave konsentrasjoner av H₂S i uteluft ved Haakonsvern i hele måleperioden, både før og under mudrings- og deponeringsarbeidene. Det ble ikke registrert noen endringer i H₂S-nivået under mudrings- og deponerings arbeidene (se vedlegg A). Målte H₂S-konsentrasjoner lå langt under aksjonsgrensen på 15 µg/m³. Resultatene for de kontinuerlige og de ikke-kontinuerlige målingene av H₂S stemte godt overens og lå i de fleste tilfeller under målemetodenes

deteksjonsgrenser (4,3 µg/m³ for kontinuerlige målingene og 1,4 µg/m³ for de ikke-kontinuerlige målingene).

Til sammenligning er lukterskelen for H₂S bestemt til 26 µg/m³ (18 ppb). Alle målingene viste betydelig lavere konsentrasjoner enn dette, både time- og døgnverdier. Siden lukt er en øyeblikksopplevelse kan det i måleperioden ha forekommet episoder som har medført konsentrasjoner over lukterskelen for en eller flere komponenter. Det ble imidlertid ikke mottatt luktklager i måleperioden.

Den høyeste H₂S-konsentrasjonen i døgnprøvene ble målt på Tømmervikneset 02.03.-08.03.1998 og var 1,9 µg/m³ og utgjorde 7,2% av lukterskelen.

4.2 Kvikksølv (Hg) i gassfase

Tabell 3 viser resultatene for kvikksølv-målingene.

Tabell 3: Målte Hg-konsentrasjoner i døgnprøver.

Enhet: ng/m³.

Målestasjon	Prøve	Dato	Hg-konsentrasjoner (ng/m ³)	Hg aksjonsgrense µg/m ³
1) Barnehagen	1	10.02.98 - 11.02.98	1.6	1 000
	2	04.03.98 - 05.03.98	1.1	
	3	25.03.98 - 26.03.98	1.3	
	4	26.03.98 - 27.03.98	1.9	
2) Briggen	1 (før)	08.12.97 - 09.12.97	<2*	1 000
	2 (før)	09.12.97 - 10.12.97	<2*	
	1	03.02.98 - 04.02.98	1.8	
	2	18.03.98 - 19.03.98	1.0	
	3	30.03.98 - 31.03.98	1.5	
	4	31.03.98 - 01.04.98	1.1	
3)	1	17.02.98 - 18.02.98	1.3	
Tømmervikneset	2	17.03.98 - 18.03.98	1.7	

* På grunn av høy fuktighet i prøvene som skyldes regn i lufta under prøvetakingen, var det ikke mulig å bestemme den eksakte konsentrasjonen til de to Hg-prøvene som ble tatt på Briggen før arbeidene startet.

Målte Hg-konsentrasjoner er lik Hg-konsentrasjoner som måles i lite forurensset luft på NILU's bakgrunnsstasjon på Lista (1-2 ng/m³ m³), og lå langt under aksjonsgrensen på 1 000 µg/m³.

4.3 Polyklorerte bifenyler, PCB

Det fins 209 ulike polyklorerte bifenyler. For å unngå de lange og kompliserte navnene på de klorerte forbindelsene har hver forbindelse fått sitt IUPAC-nr. PCB-7 (Seven Dutch) omfatter de syv PCB-forbindelsene PCB-28, -52,

-101,-118, -138, -153 og -180 som oftest brukes som indikatorforbindelser i sedimenter.

Tabell 4 viser måleresultatene for PCB-7. Resultatene for enkeltkomponenter av PCB er vist i vedlegg B. PCB-6 som omfatter PCB-forbindelsene PCB-28, -52, -101, -138, -153 og -180 er også presentert i vedlegg B.

Tabell 4: Målte PCB-7 konsentrasjoner i døgnprøver. Enhet: pg/m³.

Målestasjon	Prøve	Dato	PCB-7 konsentrasjoner (pg/m ³)	PCB-7 aksjonsgrense pg/m ³
1) Barnehagen	1	02.03.98 - 03.03.98	12,0	$3,5 \cdot 10^5$
	2	03.03.98 - 04.03.98	16,0	
	3	25.03.98 - 26.03.98	22,4	
	4	30.03.98 - 31.03.98	31,3	
2) Brønnen	1	09.03.98 - 10.03.98	16,3	$3,5 \cdot 10^5$
	2	10.03.98 - 11.03.98	13,1	
	3	18.03.98 - 19.03.98	8,51	
	4	23.03.98 - 24.03.98	22,1	
3) Tømmervikneset	1	16.03.98 - 17.03.98	13,8	
	2	17.03.98 - 18.03.98	10,6	

Analyseresultatene viste lave PCB-konsentrasjoner på alle målestasjonene. Konsentrasjonene var i samme størrelsesorden som PCB-konsentrasjoner NILU måler på bakgrunnstasjonen på Ny-Ålesund på Svalbard. PCB-konsentrasjonene på Ny-Ålesund lå i 1993 i området 3 - 86 pg/m³.

Målte PCB-7 konsentrasjoner lå langt under aksjonsgrensen på $3,5 \cdot 10^5 \text{ pg/m}^3$.

4.4 Flyktige organiske forbindelser, VOC

Tabell 5 viser måleresultatene for TVOC (total volatile organic compounds). Resultatene for enkeltkomponenter av VOC er vist i vedlegg C.

Tabell 5: Målte TVOC-konsentrasjoner. Enhet: µg/m³.

Målestasjon	Prøve	Dato	TVOC konsentrasjoner (µg/m ³)	TVOC aksjonsgrense * µg/m ³
1) Barnehagen	1	01.04.98 11:33-12:50	40.6	400
	2	02.04.98 10:21-11:22	49.2	
2) Brønnen	1	01.04.98 10:22-11:20	56.8	
3) Tømmervikneset	1	02.03.98 13:43-14:43	66.7	

*TVOC aksjonsgrense for inneluft.

Resultatene viste TVOC-konsentrasjoner i samme størrelsesorden som NILU mäter i lite forurenset uteluft. Målte TVOC-konsentrasjoner lå långt under aksjonsgrensen på 400 µg/m³.

5. Referanser

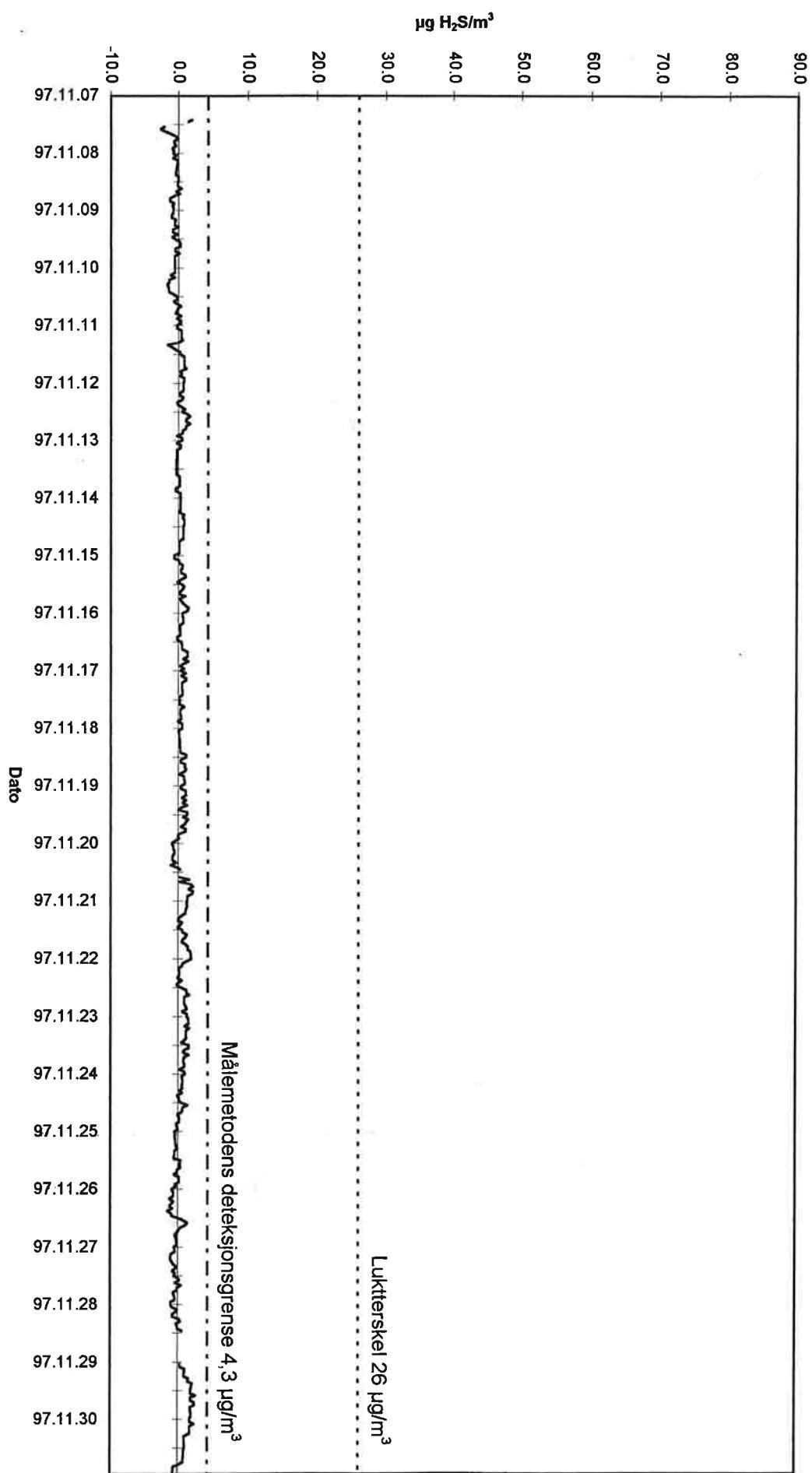
Standardized Human Olfactory Thresholds (1990) Edited by: M. Devos et al.
Oxford Univ. Press.

Haugen, J.E. (1993) Analyseresultater AMAP '93. Målerapport nr. O-27. NILU,
Lillestrøm.

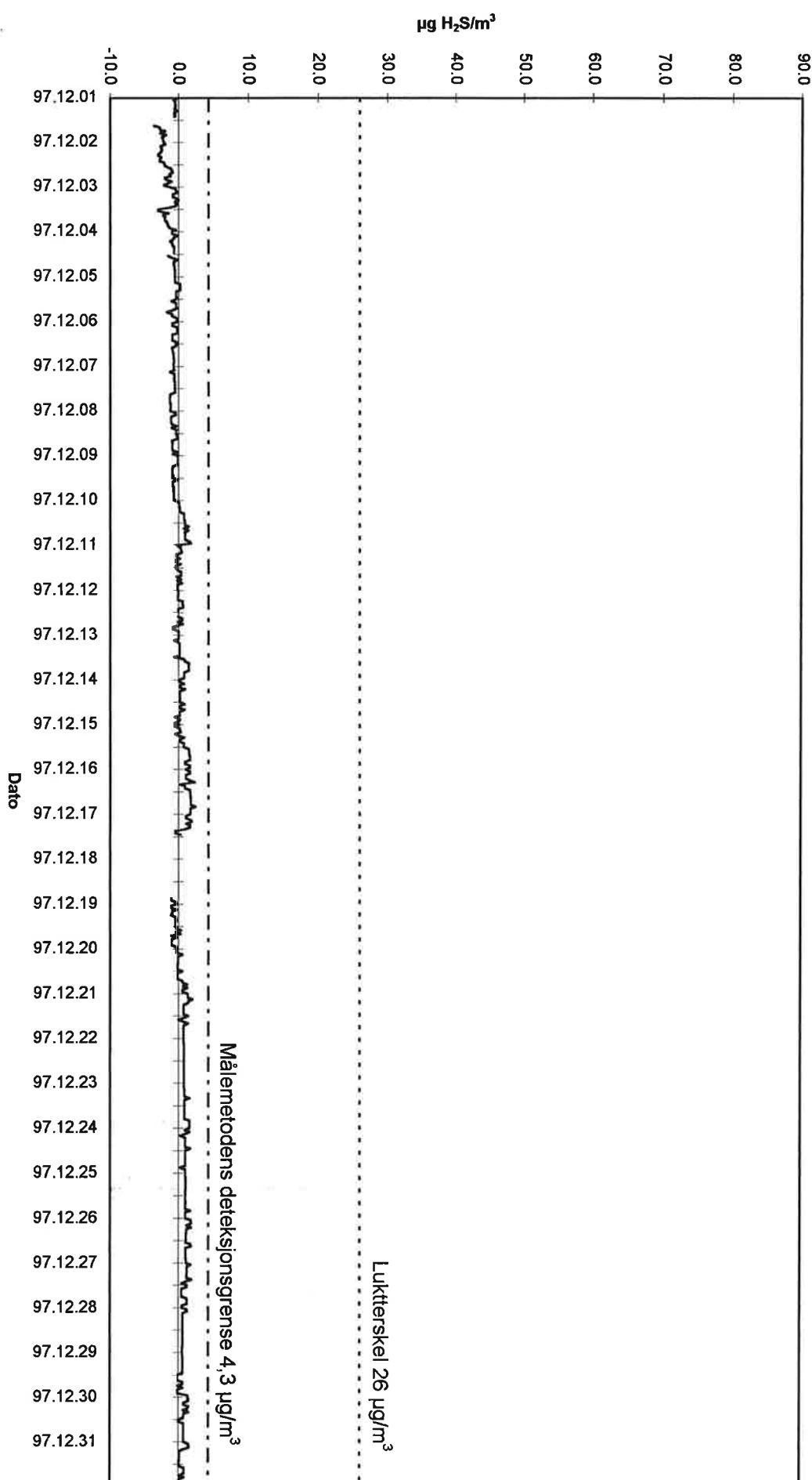
Vedlegg A

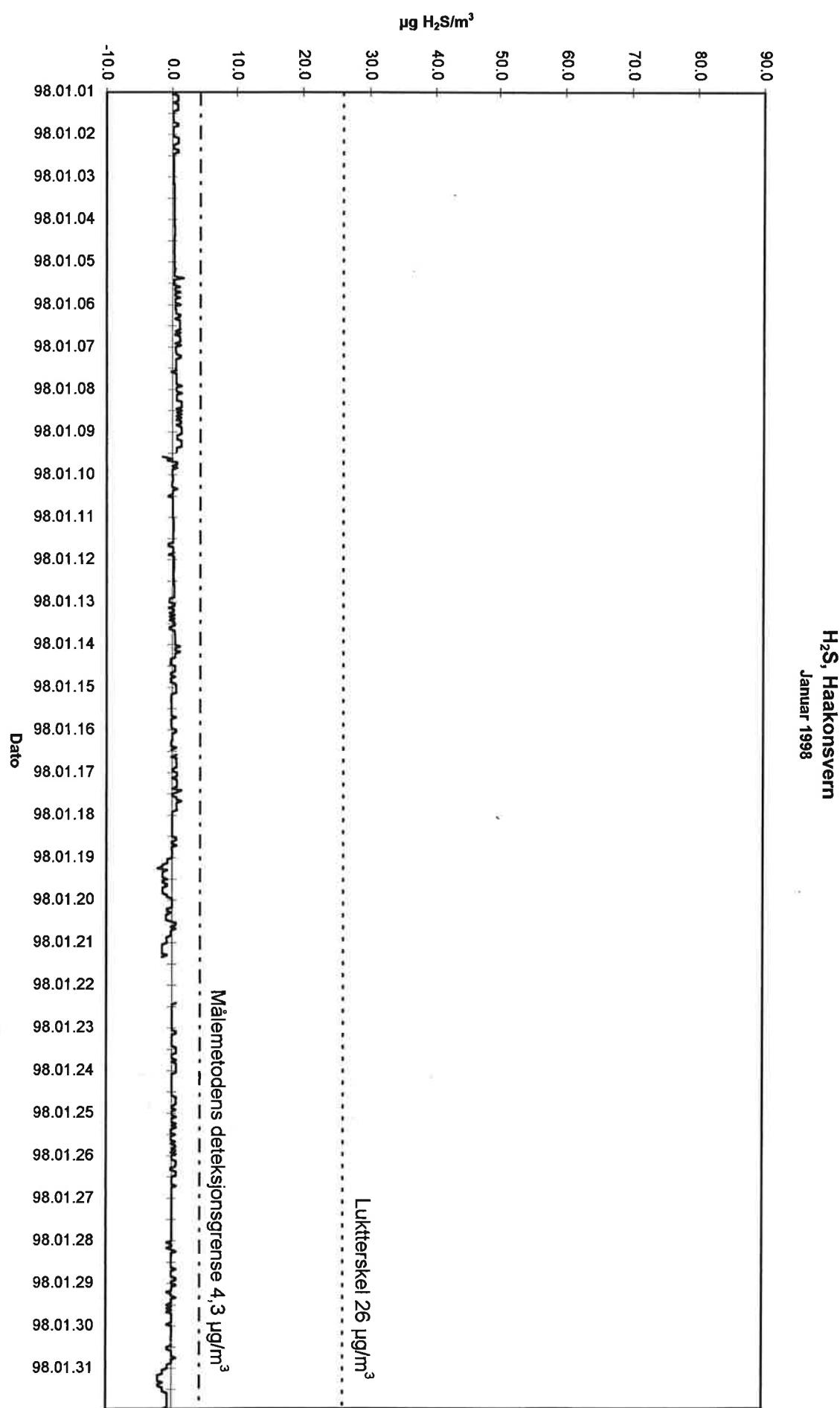
Resultater for kontinuerlige målinger av dihydrogensulfid (H_2S)

H₂S, Haakonsvern
November 1997

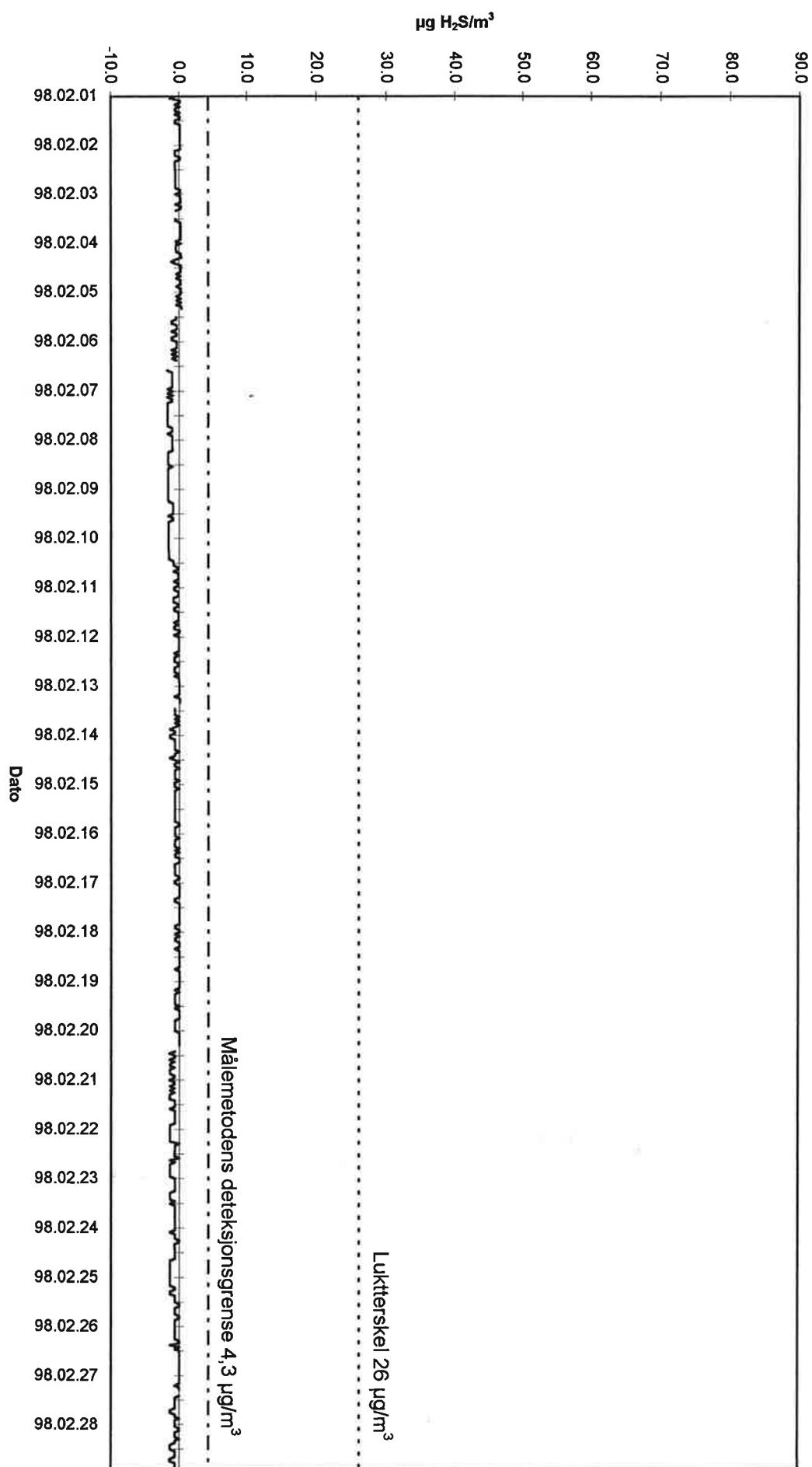

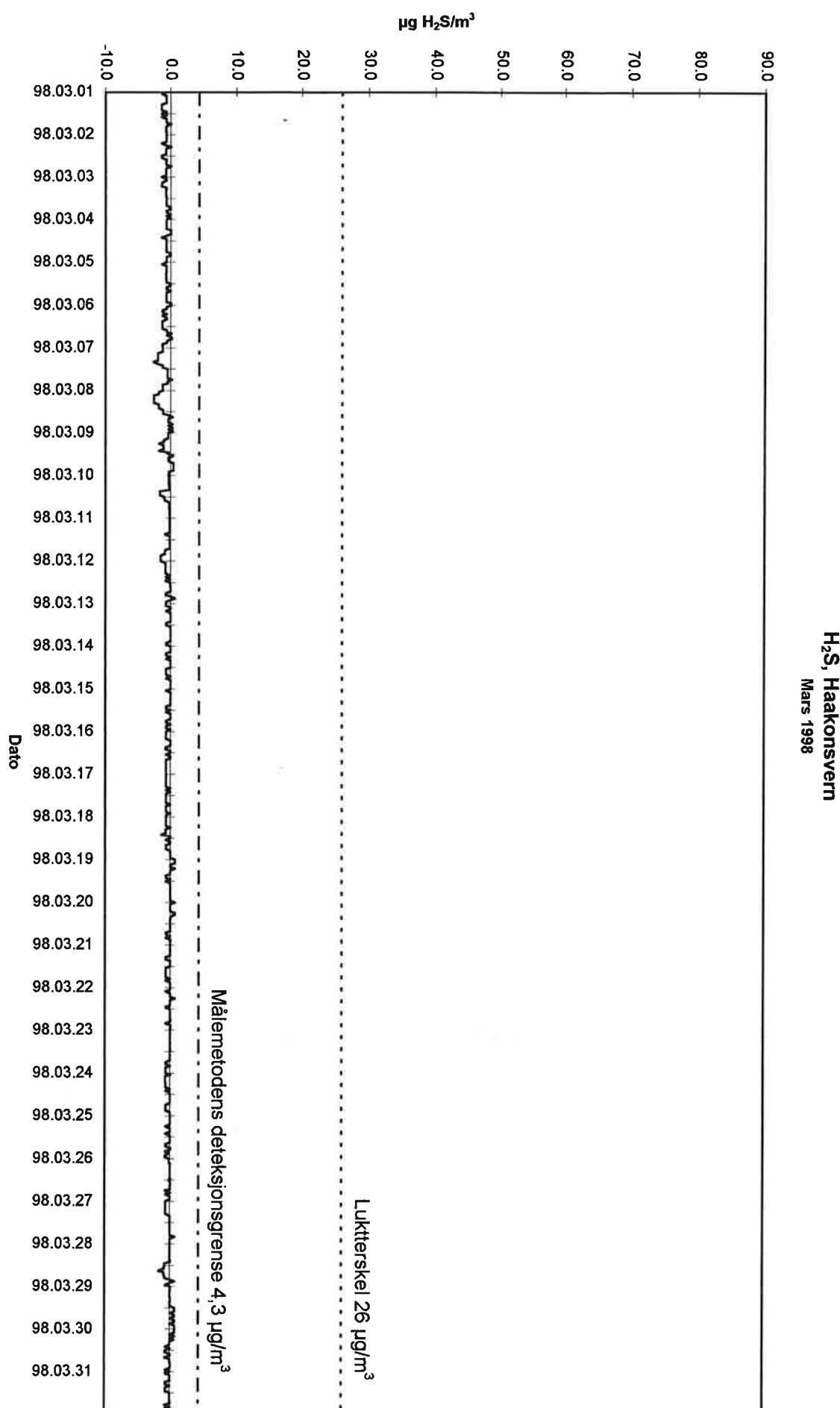
H₂S, Haakonsvern
Desember 1997

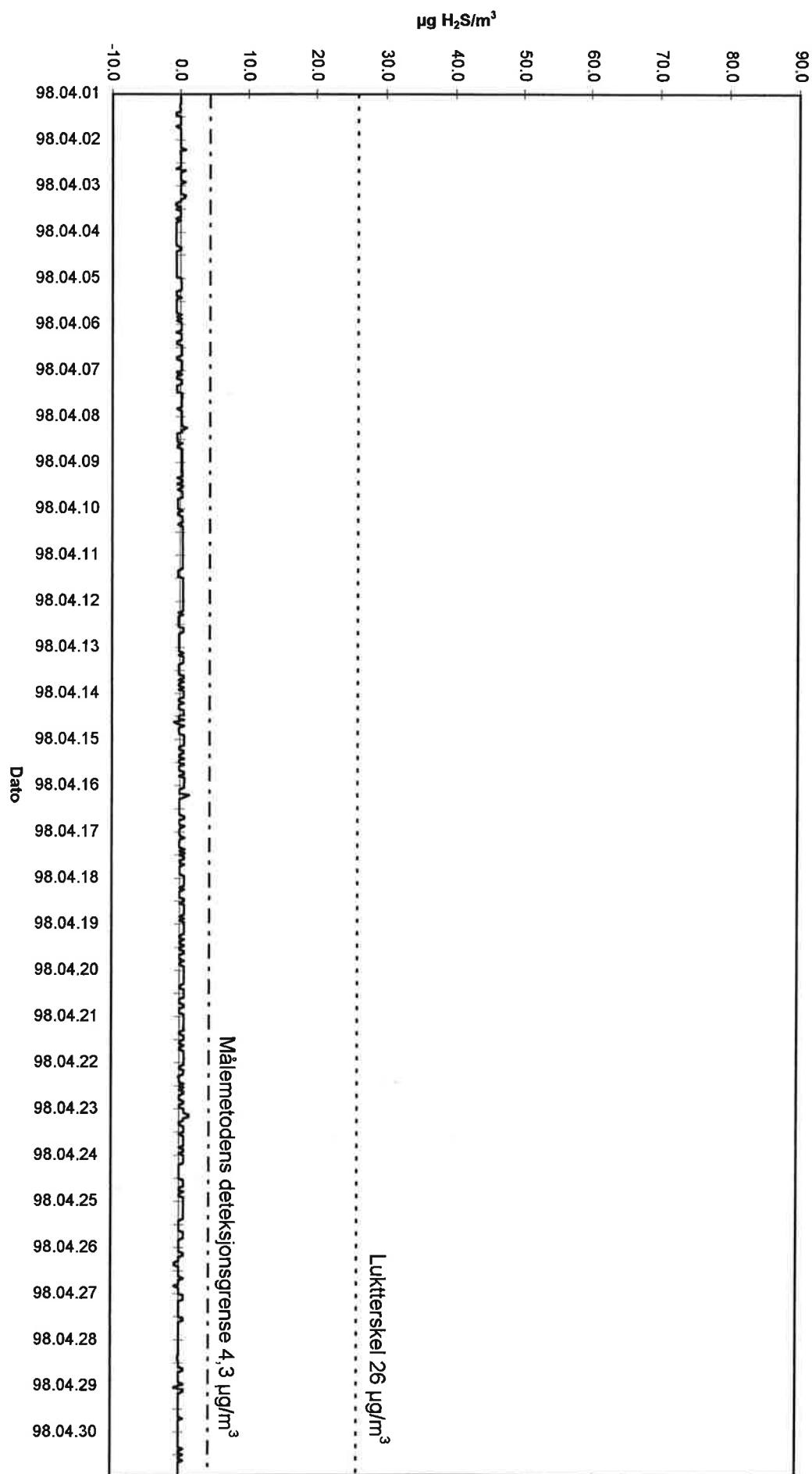

H₂S, Haakonsvern
Februar 1998

H₂S, Haakonsvern
April 1998

Vedlegg B

Måleresultater for polyklorerte bifenyler (PCB)

Akkreditert etter EN 45001

Norsk institutt for luftforskning
Postboks 100, N-2007 Kjeller

Målerapport nr. O-464

Oppdragsgiver: Forsvarets bygningstjeneste/
Region Sør- og Vestlandet
Anleggskontor Bergen
Postboks 4033 Dreggen
5023 BERGEN

Prosjekt nr.: O-97098

Prøvetaking:

Sted:

Ansvar: Oppdragsgiver

Kommentar:

Prøveinformasjon:

NILU prøvnr.	Kundens prøvemerking	Prøvetype	Prøven mottatt	Prøven analysert
98/211	2-3/3-98 (1300-1400) Barnehagen	Luft	06.03.98	16.03.-02.04.98
98/212	3-4/3-98 (1400-1400) Barnehagen	"	"	"
98/261	9-10/3-98 (1030-0945) Brigen	"	13.03.98	19.03.-02.04.98
98/262	10-11/3-87 (0945-0945) Brigen	"	"	"

Analyser:

Utført av: Norsk institutt for luftforskning
Postboks 100
N-2007 KJELLER

Målemetode: NILU-O-2 ("Bestemmelse av tungflyktige persistente organiske forbindelser - pesticider og PCB'er")

Måleusikkerhet: ±25%

Kommentarer:

Godkjenning: Kjeller, 3. april 1998

Ole-Anders Braathen
Leder, Kjemisk analyse

Vedlegg: 4 analyseresultater à 3 sider
Målerapporten og vedleggene omfatter totalt 14 sider

Måleresultatene gjelder bare de prøvene som er analysert. Denne rapporten skal ikke gjengis i utdrag, uten skriftlig godkjenning fra laboratoriet.

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464

NILU-Prøvenummer: 98/211

Kunde: Haakonsvern

Kundens prøvemerking: 2-3/3-98 (1300-1400)

Kjeller, 02.04.98

: Barnehagen

Prøvetype: Luft

Prøvemengde: 378 m³

Måleenhet: pg/m³

Datafiler: DF528031

Komponent Struktur	IUPAC-nr.	Konsentrasjon pg/m ³	Gjenvinning	
			%	
HCB		66,6	45	
2,2',5-TriCB	18	7,22		
2,4,4'-TriCB	28	3,37	66	
2,4',5-TriCB	31	3,61		
2',3,4-TriCB	33	2,48		
3,4,4'-TriCB	37	0,49		
Sum-TriCB		24,7		
2,2',4,4'-TetCB	47	1,69		
2,2',5,5'-TetCB	52	4,21	60	
2,3,4,4'-TetCB	60	0,38		
2,3',4,4'-TetCB	66	1,34		
2,4,4',5-TetCB	74	0,78		
Sum-TetCB		16,5		
2,2',4,4',5-PenCB	99	0,56		
2,2',4,5,5'-PenCB	101	1,78	81	
2,3,3',4,4'-PenCB	105	0,27		
2,3,4,4',5-PenCB	114	0,02		
2,3',4,4',5-PenCB	118	0,74	85	
2',3',4,5-PenCB	122	0,01 (i)		
2',3,4,4',5-PenCB	123	0,02		
Sum-PenCB		5,32		
2,2',3,3',4,4'-HexCB	128	0,15		
2,2',3,4,4',5'-HexCB	138	0,70		
2,2',3,4,5,5'-HexCB	141	0,21		
2,2',3,4',5',6-HexCB	149	0,95		
2,2',4,4',5,5'-HexCB	153	0,92	90	
2,3,3',4,4',5-HexCB	156	0,08		
2,3,3',4,4',5'-HexCB	157	0,02 (i)		
2,3',4,4',5,5'-HexCB	167	0,04 (i)		
Sum-HexCB		4,48		
2,2',3,3',4,4',5-HepCB	170	0,13		
2,2',3,4,4',5,5'-HepCB	180	0,32	104	
2,2',3,4,4',5',6-HepCB	183	0,10 (i)		
2,2',3,4,4',5,5'-HepCB	187	0,22		
2,3,3',4,4',5,5'-HepCB	189	0,02 (i)		
Sum-HepCB		1,16		
2,2',3,3',4,4',5,5'-OctCB	194	0,03		
2,2',3,3',4,4',5,5',6-NonCB	206	0,01		
DecaCB	209	0,02		
Sum 6 PCB		11,3		
Sum PCB		52,3		

Sum 6 PCB: PCB(28+52+101+138+153+180)

Sum PCB: Sum av observerte PCB (mono- og di-CB er ikke inkludert)

<: Lavere enn påvisningsgrensen ved signal/støy 3:1

(i): Isotopforhold avviker mer enn 20% fra teoretisk verdi

Dette skyldes mulig interferanse og/eller instrumentstøy

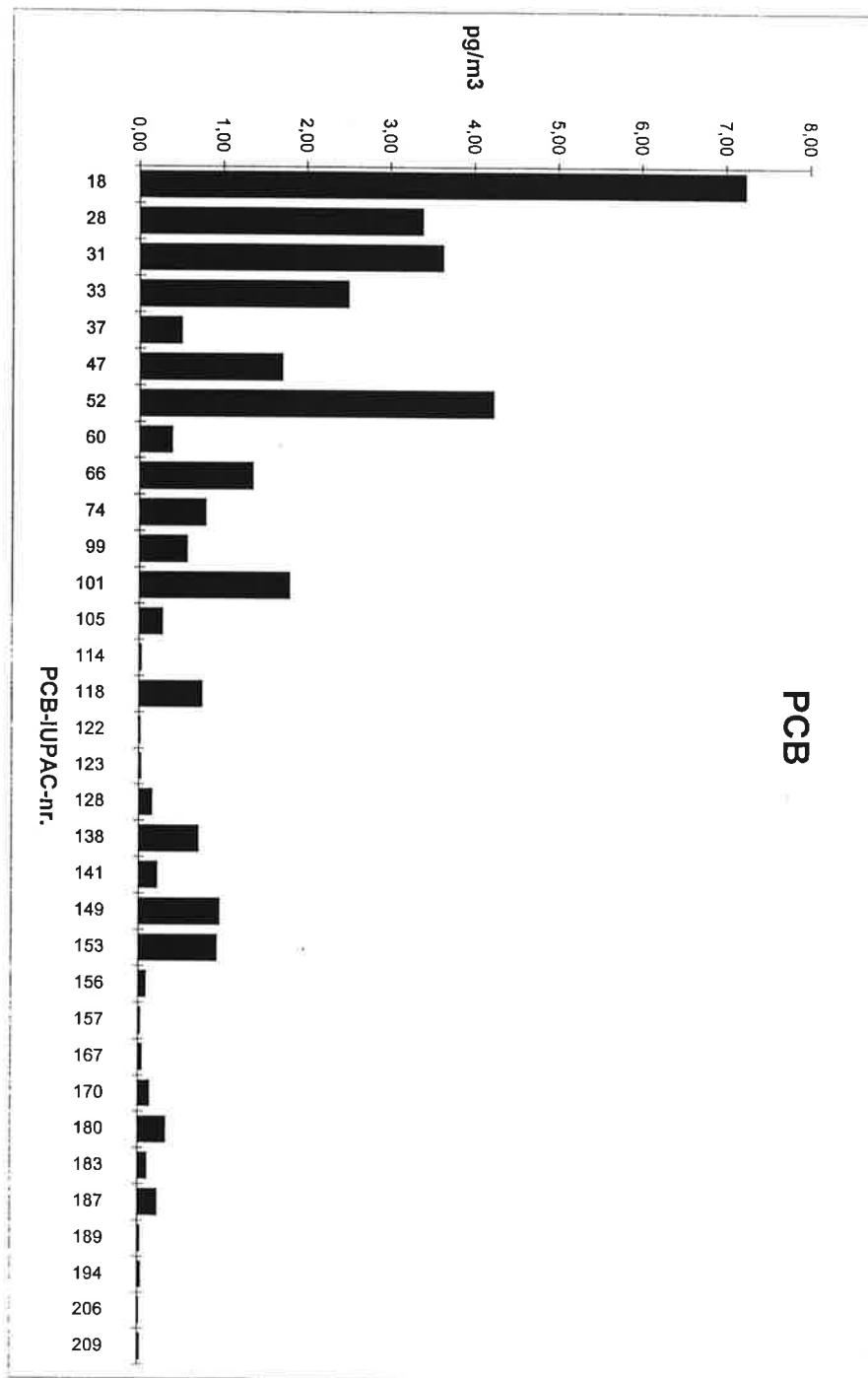
(b): Mindre enn 5 ganger blindverdi

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/211

Kjeller, 02.04.98

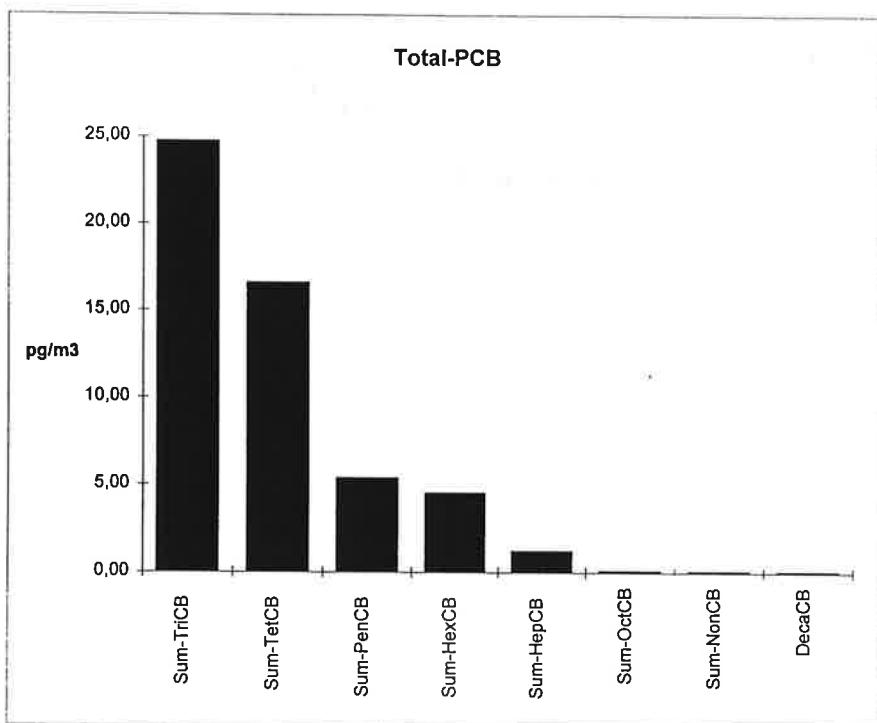

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/211

Kjeller, 02.04.98

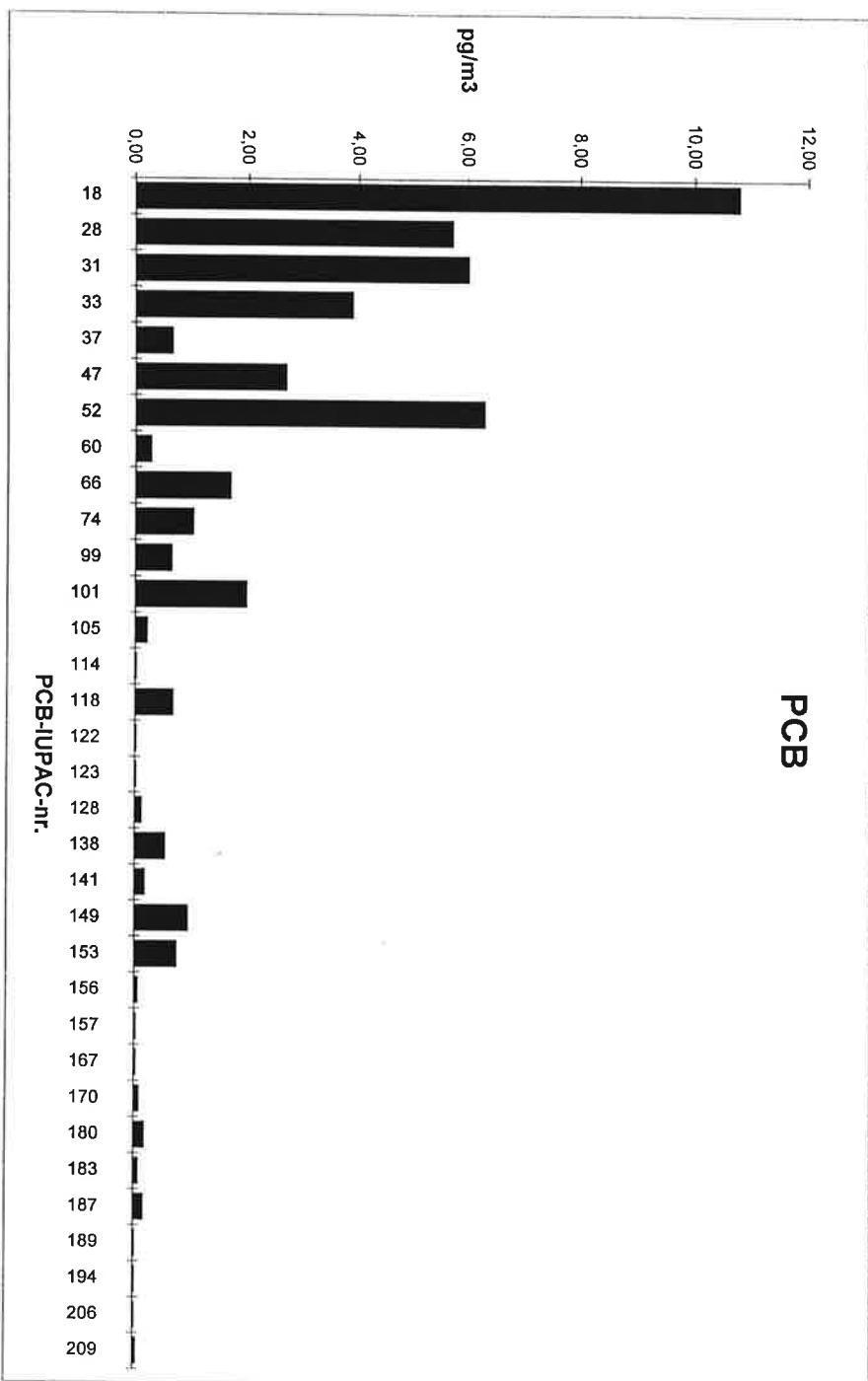

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/212

Kjeller, 02.04.98

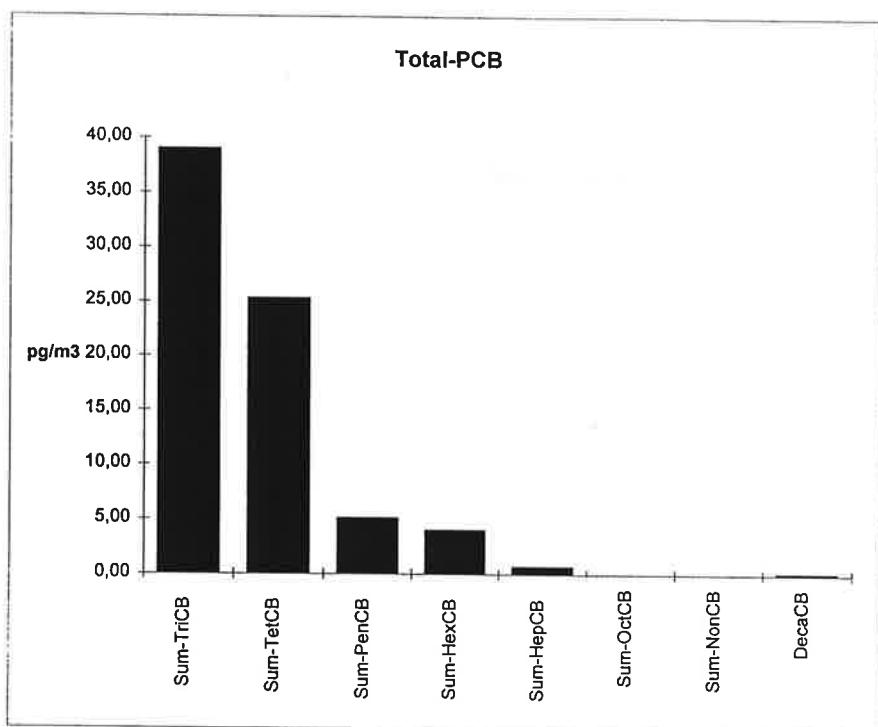

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/212

Kjeller, 02.04.98

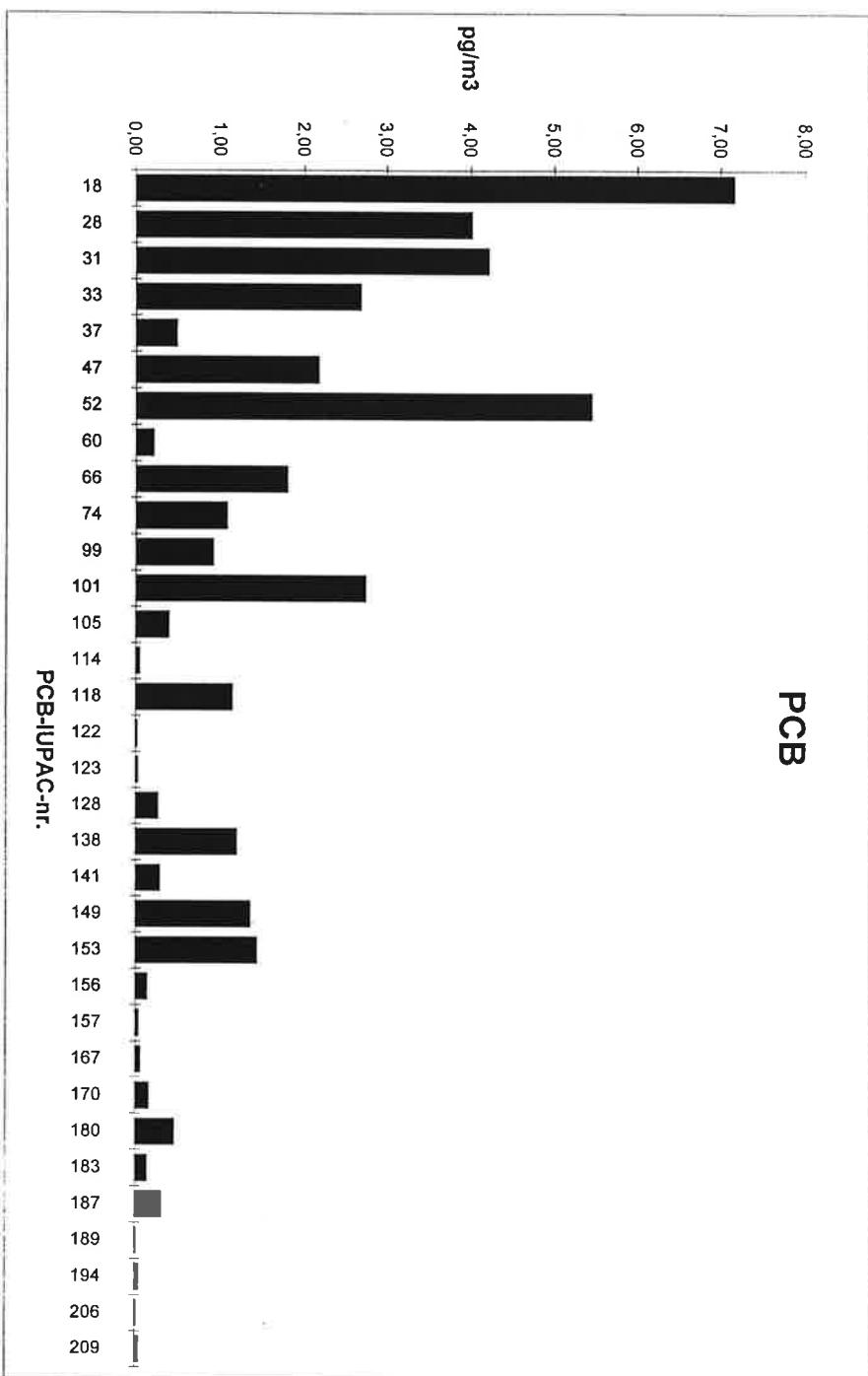

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/261

Kjeller, 02.04.98

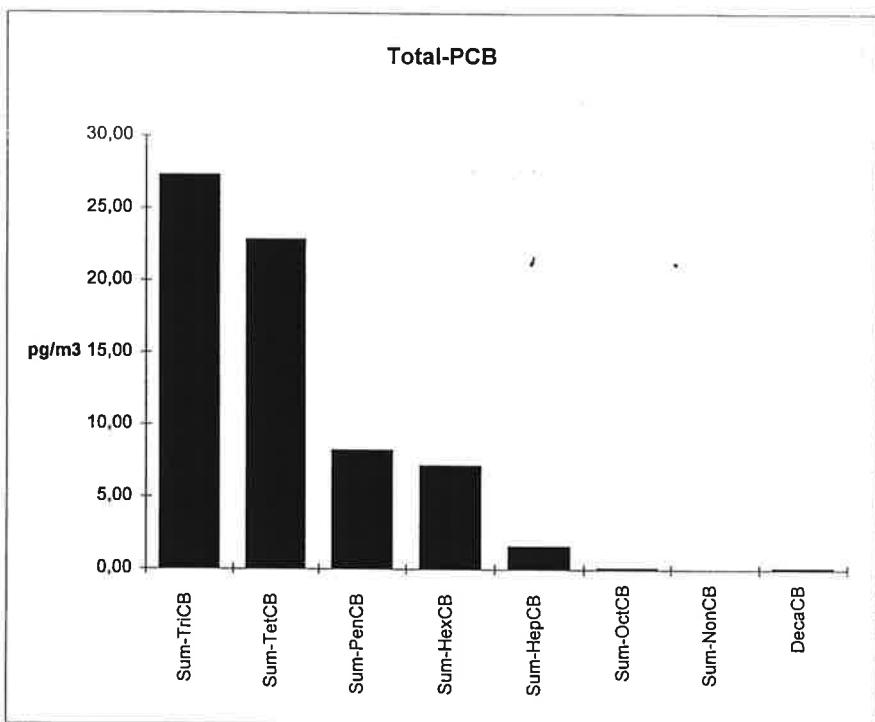

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/261

Kjeller, 02.04.98

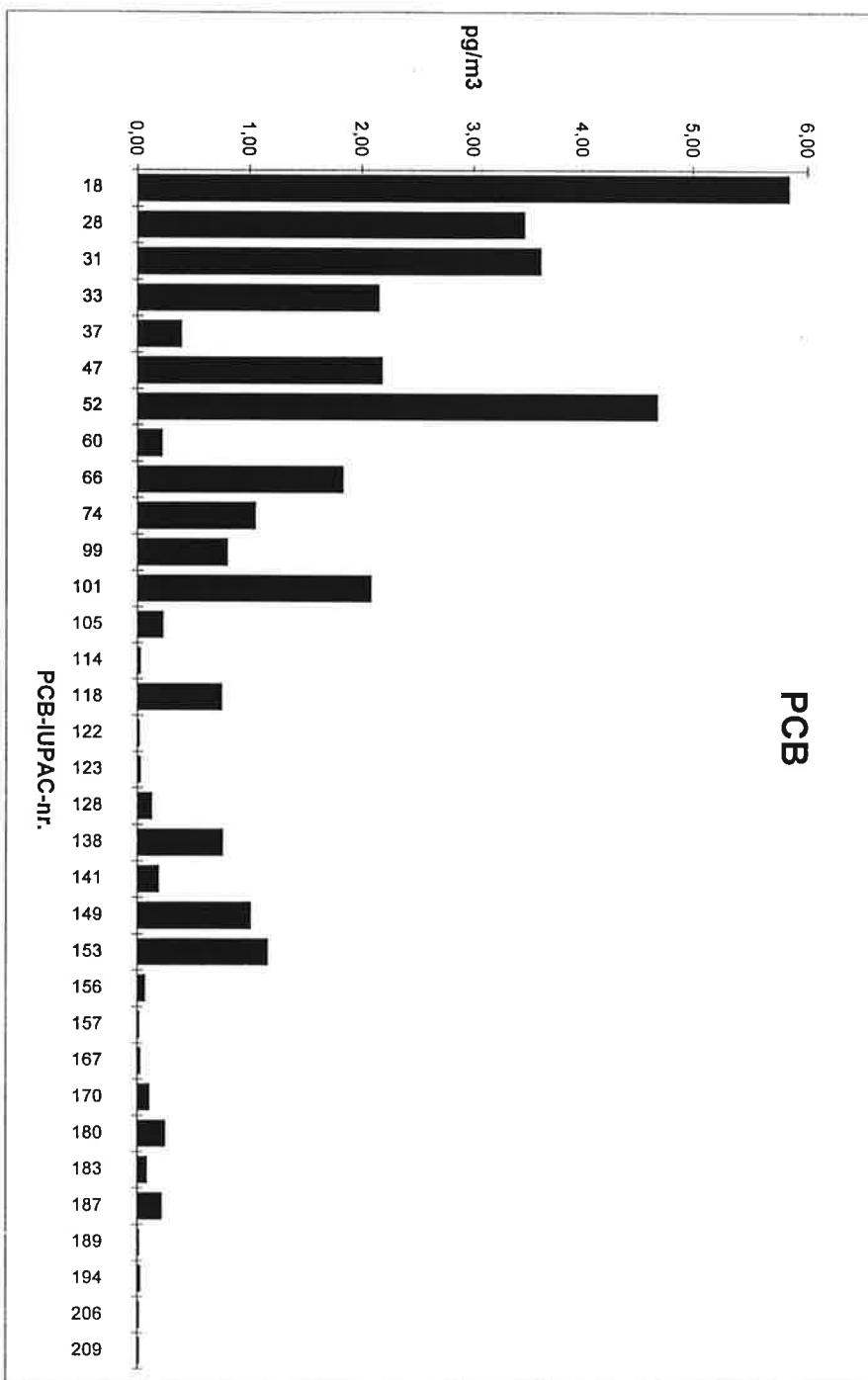

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/262

Kjeller, 02.04.98

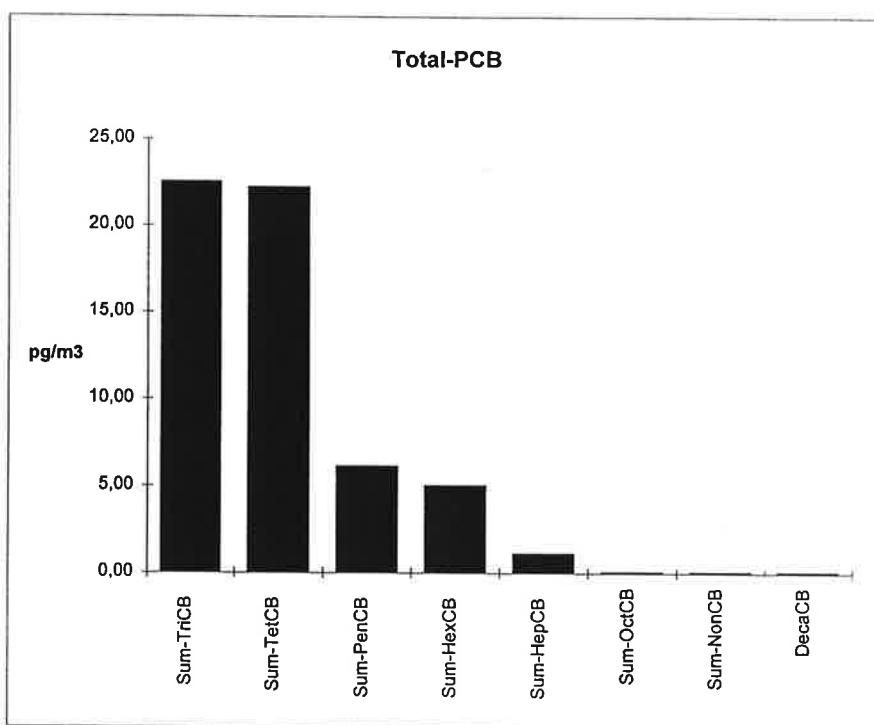

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-464
NILU-Prøvenummer: 98/262

Kjeller, 02.04.98

Akkreditert etter EN 45001

Norsk institutt for luftforskning
Postboks 100, N-2007 Kjeller

Målerapport nr. O-503

Oppdragsgiver: Forsvarets bygningstjeneste/
Region Sør- og Vestlandet
Anleggskontor Bergen
Postboks 4033 Dreggen
5023 BERGEN

Prosjekt nr.: O-97098

Prøvetaking:

Sted: Haakonsvern
Ansvar: Oppdragsgiver
Kommentar:

Prøveinformasjon:

NILU prøvenr.	Kundens prøvemerking	Prøvetype	Prøven mottatt	Prøven analysert
98/304	17-18/3-97 (1000-1000)	Luft	19.03.98	25.03.-03.06.98
98/307	16-17/3-98 (1000-1000)	"	20.03.98	"
98/308	18-19/3-98 (1000-1000)	"	23.03.98	"
98/318	23-24/3-98 (1200-1100)	"	30.03.98	31.03.-03.06.98
98/319	25-26/3-98 (1000-1000)	"	"	"
98/332	30-31/3-98 (1200-1200)	"	03.04.98	04.05.-03.06.98
98/418	Feltblind, barnehagen	"	28.04.98	"

Analyser:

Utført av: Norsk institutt for luftforskning
Postboks 100
N-2007 KJELLER

Målemetode: NILU-O-2 ("Bestemmelse av tungflyktige persistente organiske forbindelser - Pesticider og PCB'er")

Måleusikkerhet: +20%

Kommentarer:

Godkjenning: Kjeller, 4. juni 1998

Ole-Anders Braathen

Ole-Anders Braathen
Leder, Kjemisk analyse

Vedlegg: 7 analyseresultater à 3 sider
Målerapporten og vedleggene omfatter totalt 23 sider

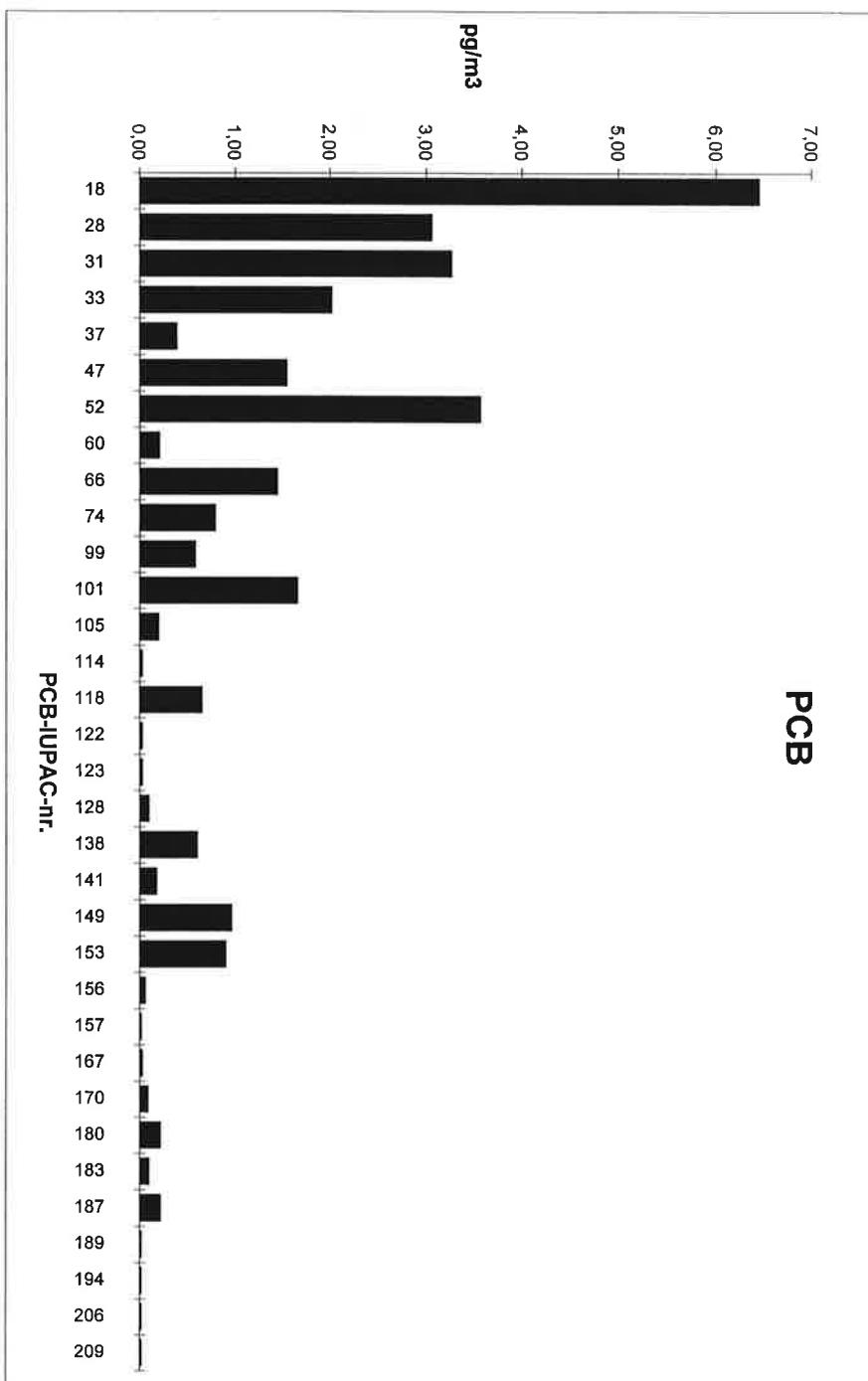
Måleresultatene gjelder bare de prøvene som er analysert. Denne rapporten skal ikke gjengis i utdrag, uten skriftlig godkjenning fra laboratoriet.

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/304

Kjeller, 04.06.98

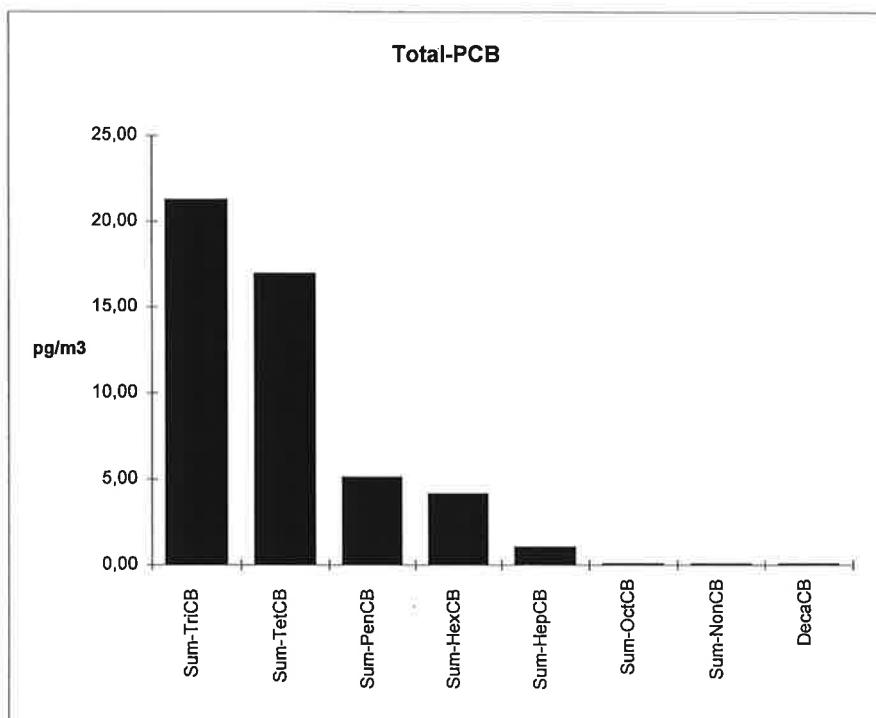

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/304

Kjeller, 04.06.98

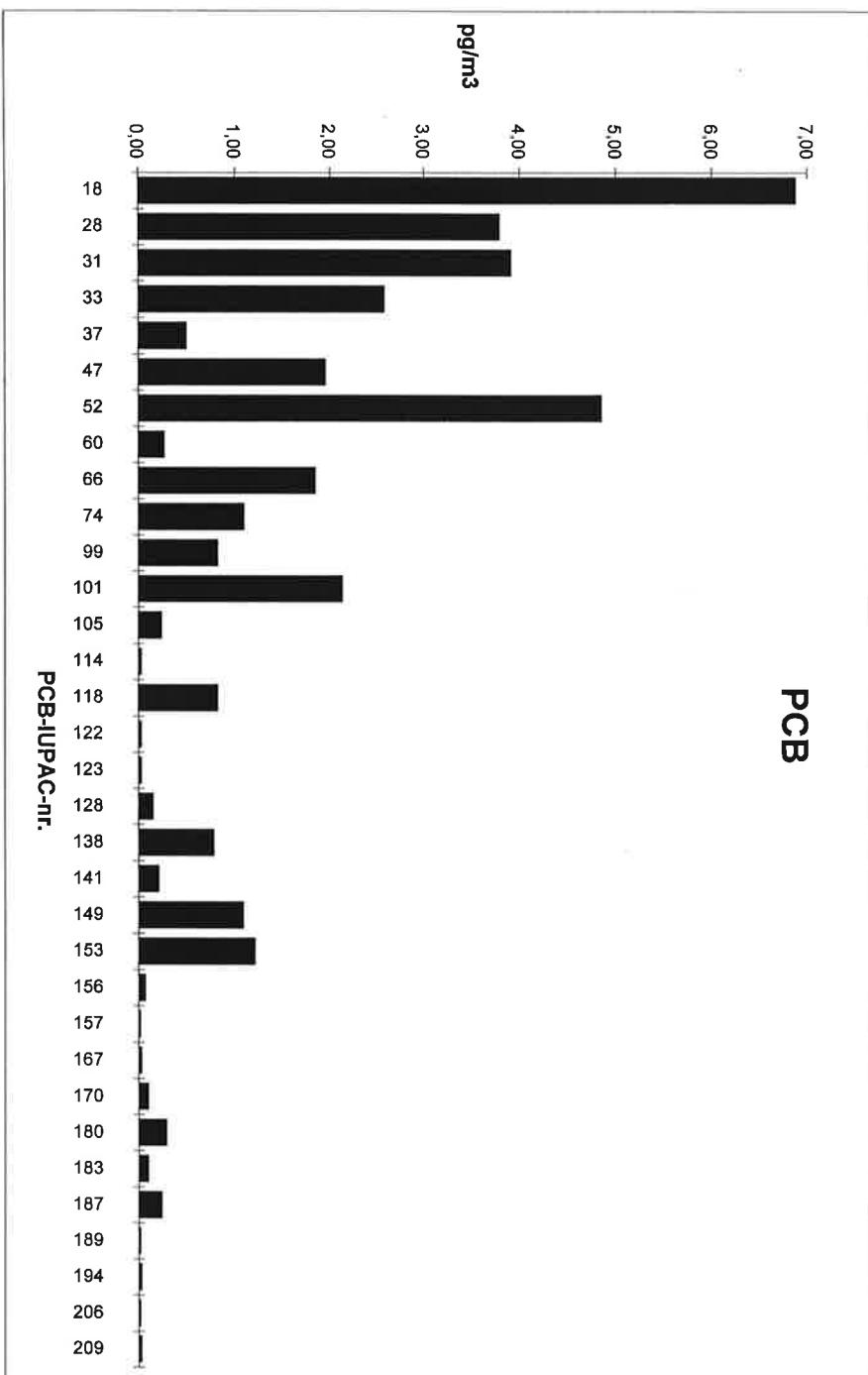

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/307

Kjeller, 04.06.98

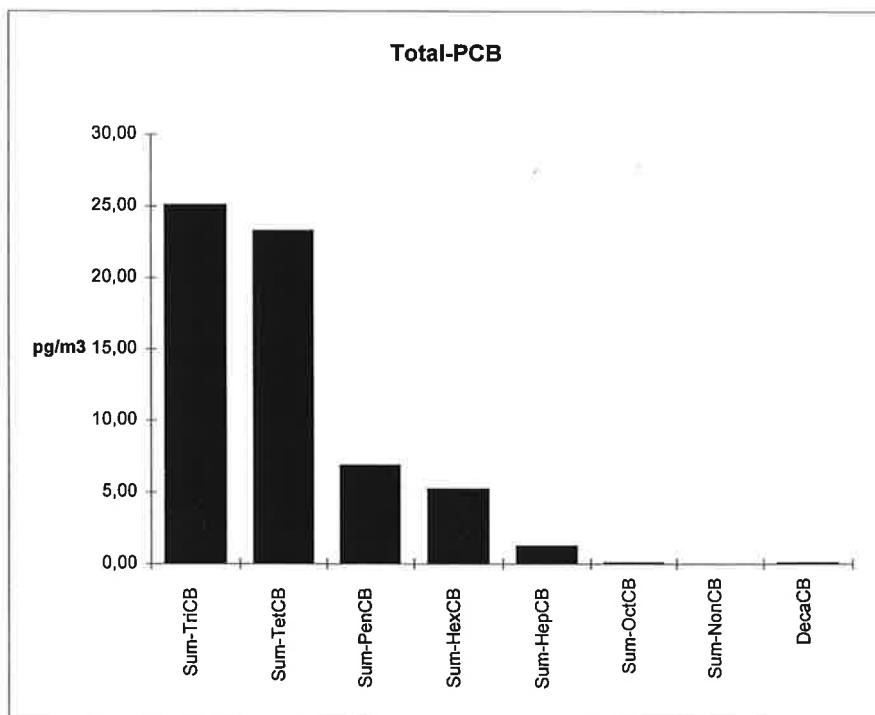

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/307

Kjeller, 04.06.98

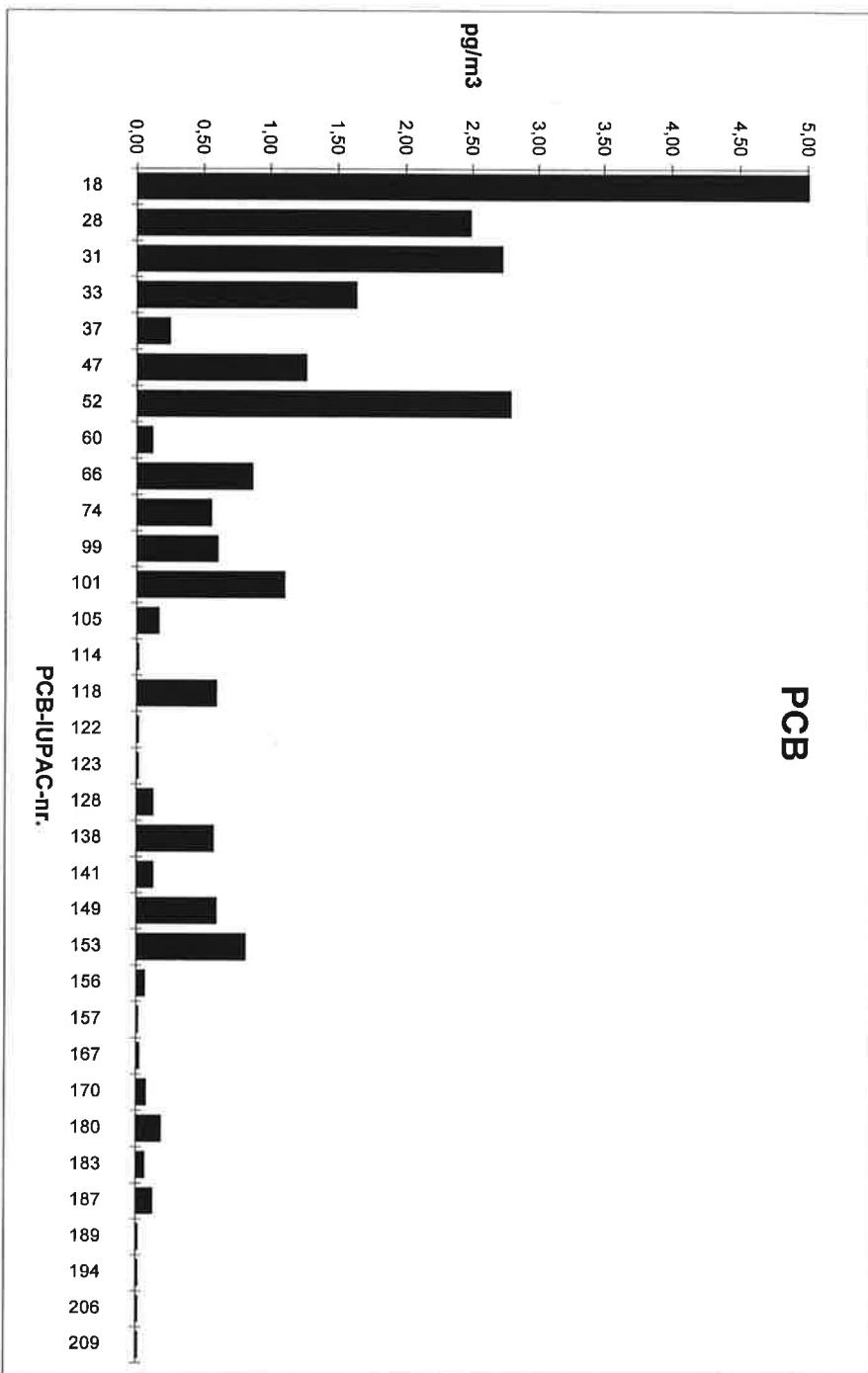

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/308

Kjeller, 04.06.98

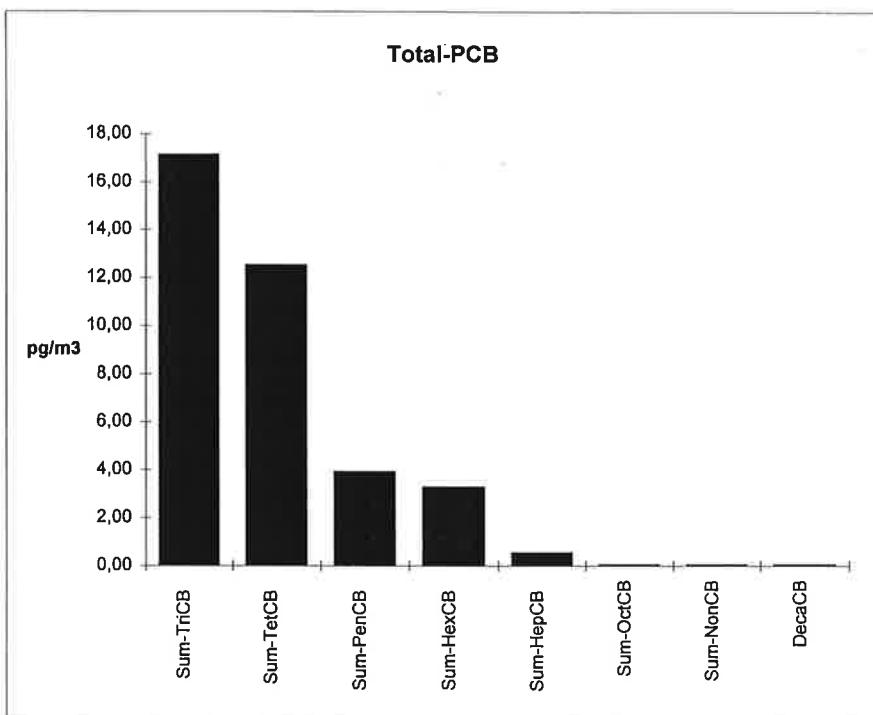

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/308

Kjeller, 04.06.98

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503

NILU-Prøvenummer: 98/318

Kunde: Haakonsvern

Kundens prøvemerking: 23-24/3-98 (1200-1100)

Kjeller, 04.06.98

: Briggene

Prøvetype: Luft

Prøvemengde: 436 m³Måleenhet: pg/m³

Datafiler: DF581041

Komponent Struktur	IUPAC-nr.	Konsentrasjon pg/m ³	Gjenvinning %
HCB		71,5	75
2,2',5-TriCB	18	9,06 (b)	
2,4,4'-TriCB	28	5,99	84
2,4',5-TriCB	31	5,92 (b)	
2',3,4-TriCB	33	3,04 (b)	
3,4,4'-TriCB	37	0,50 (b)	
Sum-TriCB		36,0	
2,2',4,4'-TetCB	47	4,85	
2,2',5,5'-TetCB	52	8,81	66
2,3,4,4'-TetCB	60	0,62 (b)	
2,3',4,4'-TetCB	66	4,63	
2,4,4',5-TetCB	74	2,51	
Sum-TetCB		49,9	
2,2',4,4',5-PenCB	99	1,26 (b)	
2,2',4,5,5'-PenCB	101	3,14	89
2,3,3',4,4'-PenCB	105	0,32 (b)	
2,3,4,4',5-PenCB	114	0,03 (b,i)	
2,3',4,4',5-PenCB	118	1,08 (b)	97
2',3,3',4,5-PenCB	122	0,02 (b)	
2',3,4,4',5-PenCB	123	0,02 (b)	
Sum-PenCB		8,90	
2,2',3,3',4,4'-HexCB	128	0,19 (b)	
2,2',3,4,4',5-HexCB	138	1,02 (b)	
2,2',3,4,5,5'-HexCB	141	0,25	
2,2',3,4',5',6-HexCB	149	1,39	
2,2',4,4',5,5'-HexCB	153	1,57 (b)	95
2,3,3',4,4',5-HexCB	156	0,09 (b)	
2,3,3',4,4',5'-HexCB	157	0,02 (b,i)	
2,3',4,4',5,5'-HexCB	167	0,04 (b)	
Sum-HexCB		6,95	
2,2',3,3',4,4',5-HepCB	170	0,17 (b,i)	
2,2',3,4,4',5,5'-HepCB	180	0,44 (b)	103
2,2',3,4,4',5',6-HepCB	183	0,12 (b,i)	
2,2',3,4',5,5',6-HepCB	187	0,27 (b)	
2,3,3',4,4',5,5'-HepCB	189	0,01 (b,i)	
Sum-HepCB		1,08	
2,2',3,3',4,4',5,5'-OctCB	194	0,03 (b)	
2,2',3,3',4,4',5,5',6-NonCB	206	<	0,02
DecaCB	209	0,04 (b)	
Sum 6 PCB		21,0	
Sum PCB		103	

Sum 6 PCB: PCB(28+52+101+138+153+180)

Sum PCB: Sum av observerte PCB (mono- og di-CB er ikke inkludert)

<: Lavere enn påvisningsgrensen ved signal/støy 3:1

(i): Isotopforhold avviker mer enn 20% fra teoretisk verdi

Dette skyldes mulig interferanse og/eller instrumentstøy

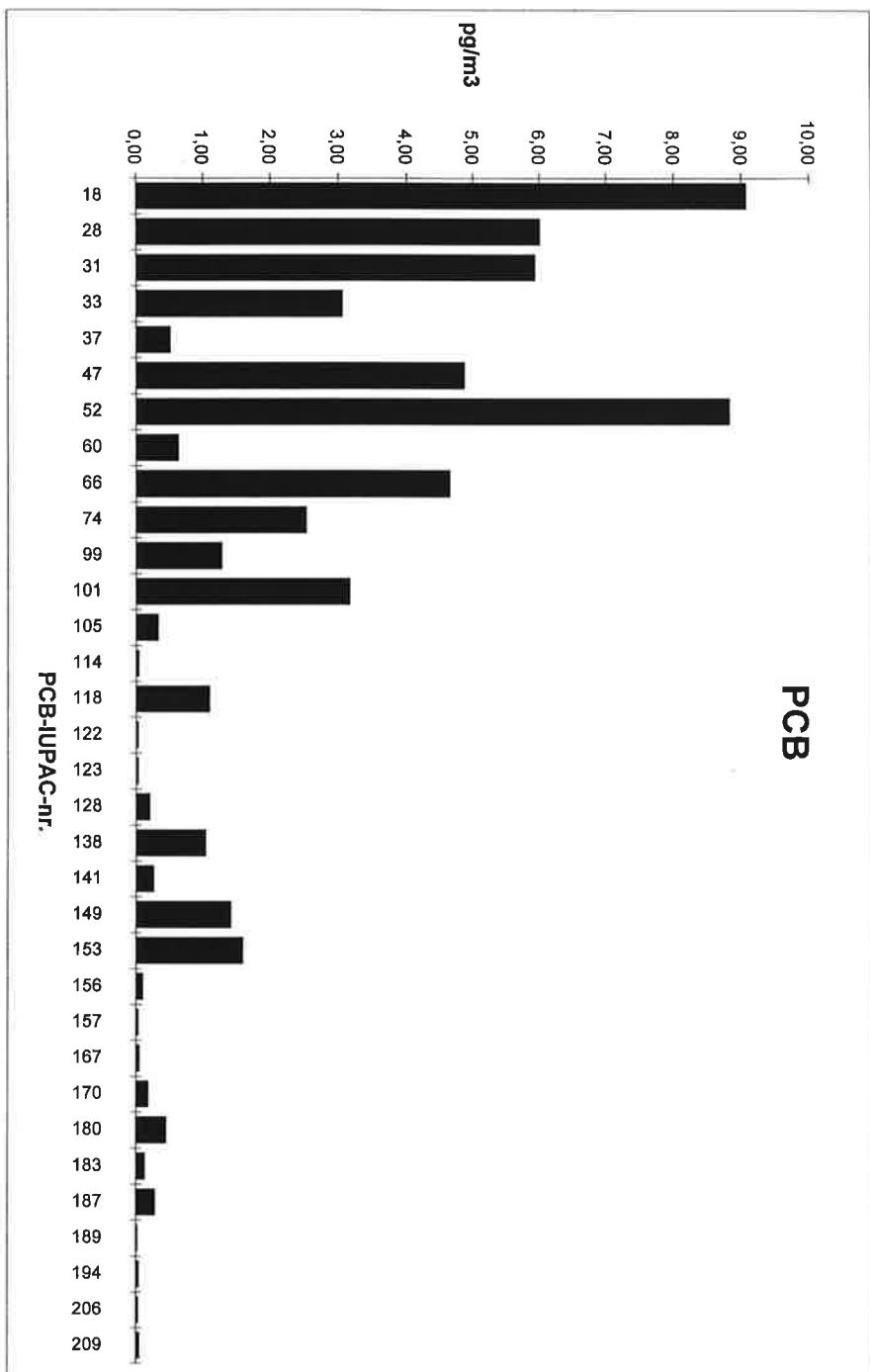
(b): Mindre enn 5 ganger blindverdi

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/318

Kjeller, 04.06.98

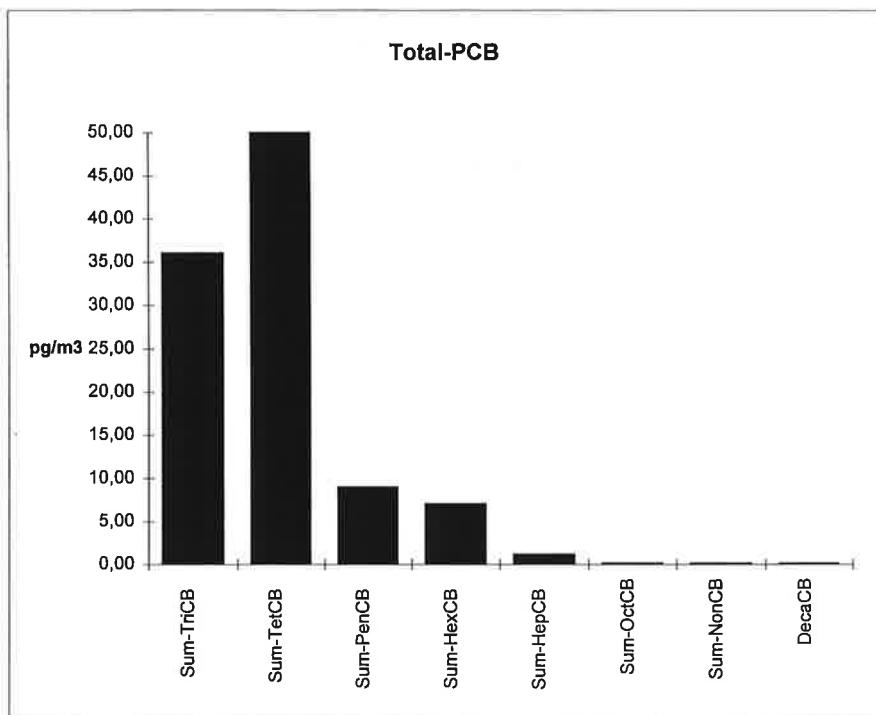

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/318

Kjeller, 04.06.98

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503

NILU-Prøvenummer: 98/319

Kunde: Haakonsvern

Kundens prøvemerking: 25-26/3-98 (1000-1000)

Kjeller, 04.06.98

: Barnehagen

Prøvetype: Luft

Prøvemengde: 419 m³

Måleenhet: pg/m³

Datafiler: DF581051

Komponent	IUPAC-nr.	Konsentrasjon	Gjenvinning
		pg/m ³	%
HCB		76,3	54
2,2',5-TriCB	18	10,9 (b)	
2,4,4'-TriCB	28	5,93	58
2,4',5-TriCB	31	6,76	
2',3,4-TriCB	33	4,11	
3,4,4'-TriCB	37	0,76	
Sum-TriCB		41,1	
2,2',4,4'-TetCB	47	3,53	
2,2',5,5'-TetCB	52	7,76	47
2,3,4,4'-TetCB	60	0,51 (b)	
2,3',4,4'-TetCB	66	3,32	
2,4,4',5-TetCB	74	1,87	
Sum-TetCB		37,5	
2,2',4,4',5-PenCB	99	1,25	
2,2',4,5,5'-PenCB	101	3,16	59
2,3,3',4,4'-PenCB	105	0,38 (b)	
2,3,4,4',5-PenCB	114	0,11 (b)	
2,3',4,4',5-PenCB	118	1,23 (b)	67
2',3,3',4,5-PenCB	122	0,07 (b,i)	
2',3,4,4',5-PenCB	123	0,08 (b,i)	
Sum-PenCB		10,2	
2,2',3,3',4,4'-HexCB	128	0,32	
2,2',3,4,4',5'-HexCB	138	1,44	
2,2',3,4,5,5'-HexCB	141	0,43	
2,2',3,4',5',6-HexCB	149	1,70	
2,2',4,4',5,5'-HexCB	153	2,08 (b)	63
2,3,3',4,4',5-HexCB	156	0,27 (b)	
2,3,3',4,4',5'-HexCB	157	0,23 (b)	
2,3',4,4',5,5'-HexCB	167	0,25 (b)	
Sum-HexCB		9,27	
2,2',3,3',4,4',5-HepCB	170	0,31	
2,2',3,4,4',5,5'-HepCB	180	0,80	68
2,2',3,4,4',5',6-HepCB	183	0,27 (b)	
2,2',3,4',5,5',6-HepCB	187	0,53 (b,i)	
2,3,3',4,4',5,5'-HepCB	189	0,20	
Sum-HepCB		2,29	
2,2',3,3',4,4',5,5'-OctCB	194	0,15 (b)	
2,2',3,3',4,4',5,5',6-NonCB	206	<	0,12
DecaCB	209		0,22
Sum 6 PCB		21,2	
Sum PCB		101	

Sum 6 PCB: PCB(28+52+101+138+153+180)

Sum PCB: Sum av observerte PCB (mono- og di-CB er ikke inkludert)

<: Lavere enn påvisningsgrensen ved signal/støy 3:1

(i): Isotopforhold avviker mer enn 20% fra teoretisk verdi

Dette skyldes mulig interferanse og/eller instrumentstøy

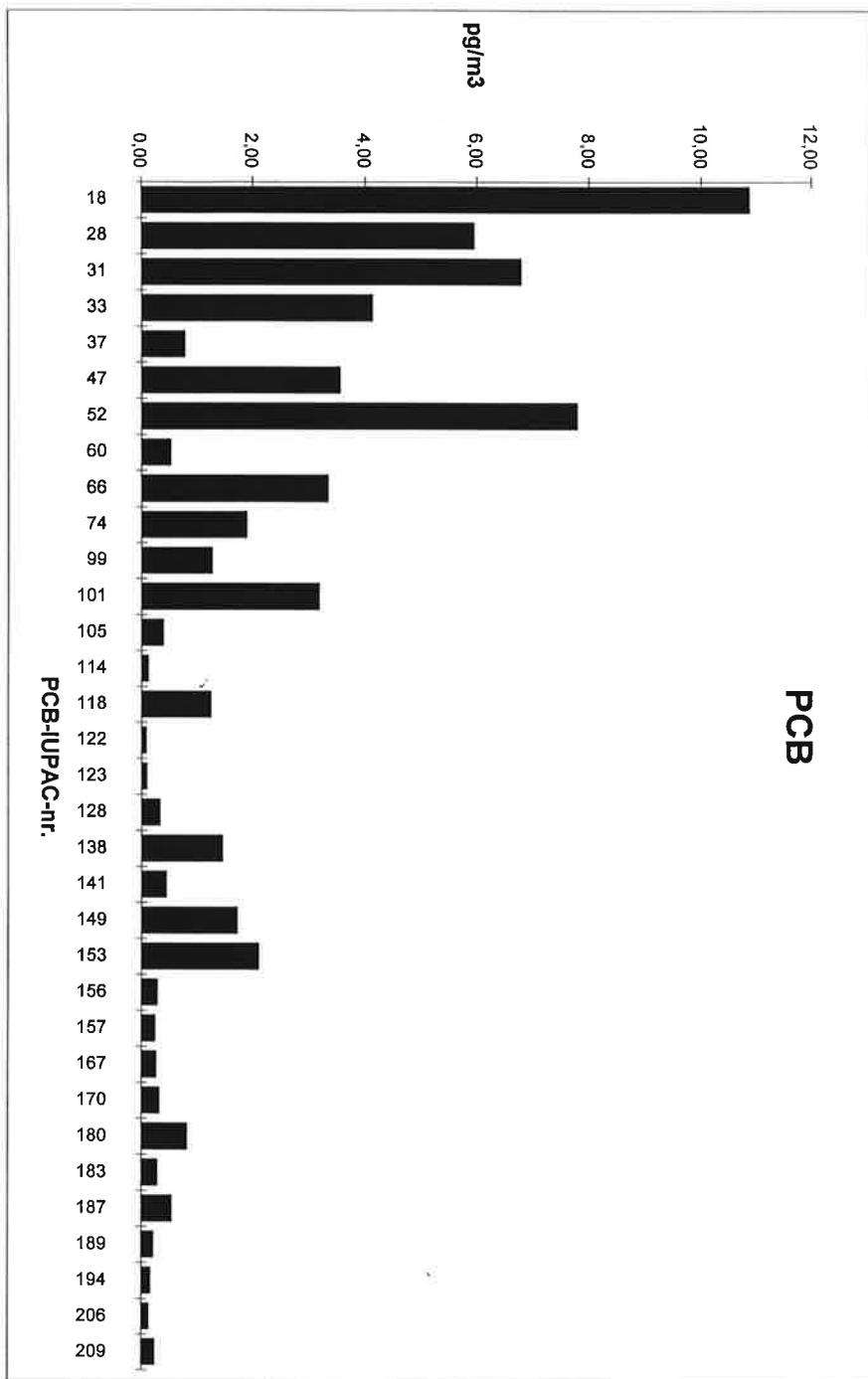
(b): Mindre enn 5 ganger blindverdi

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/319

Kjeller, 04.06.98

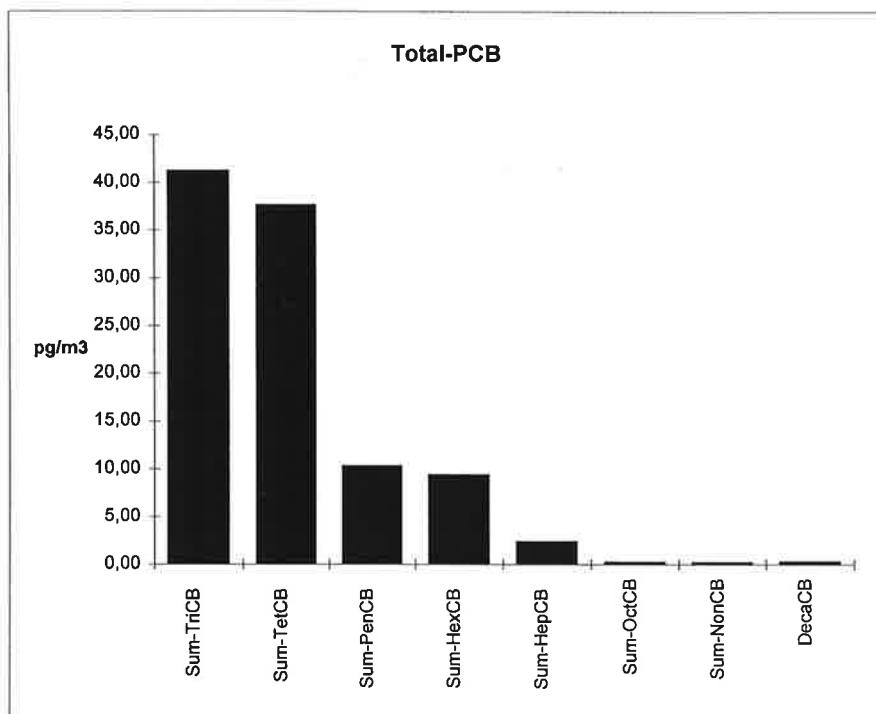

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/319

Kjeller, 04.06.98

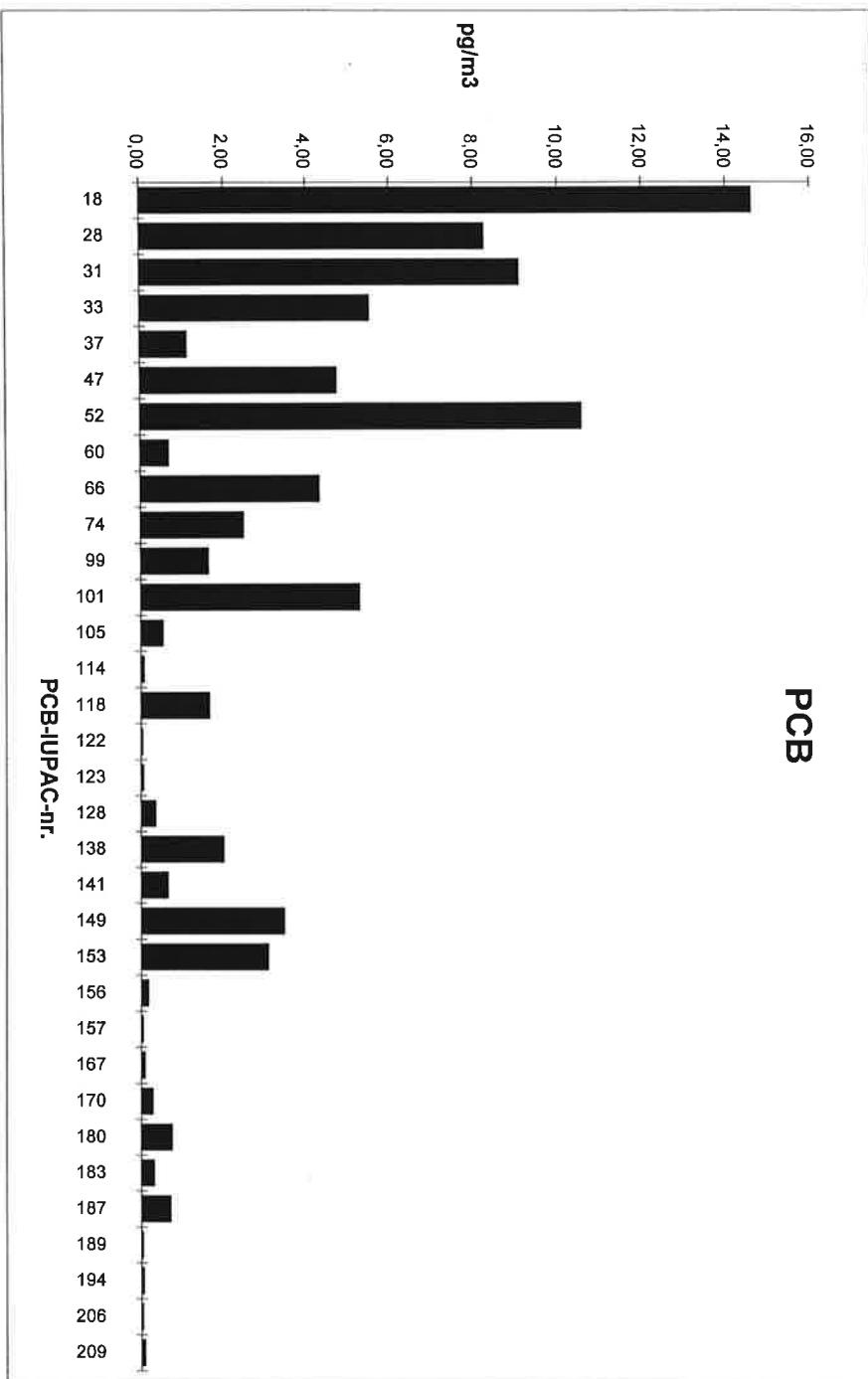

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/332

Kjeller, 04.06.98

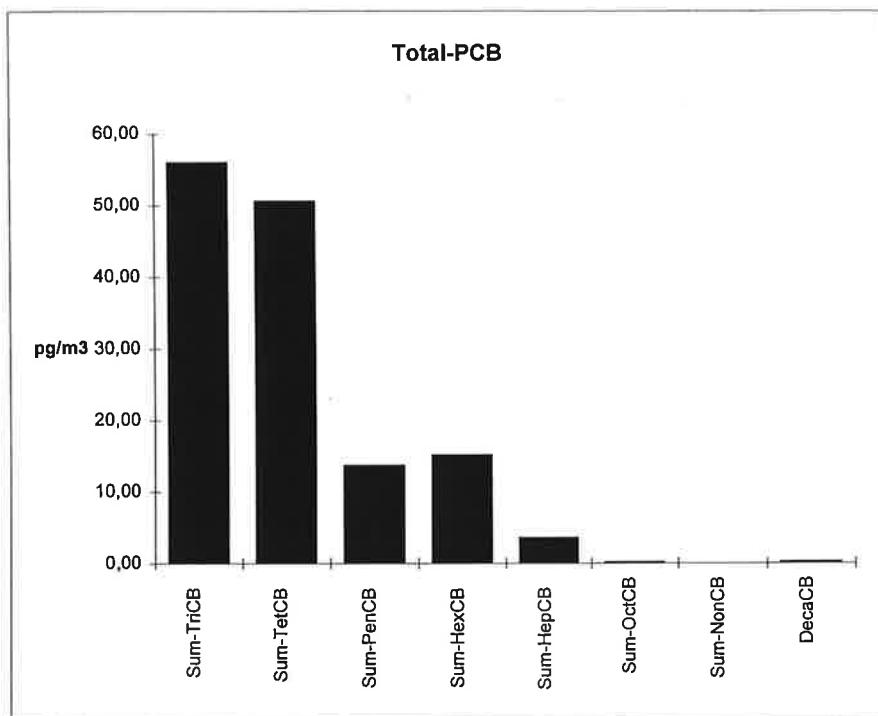

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/332

Kjeller, 04.06.98

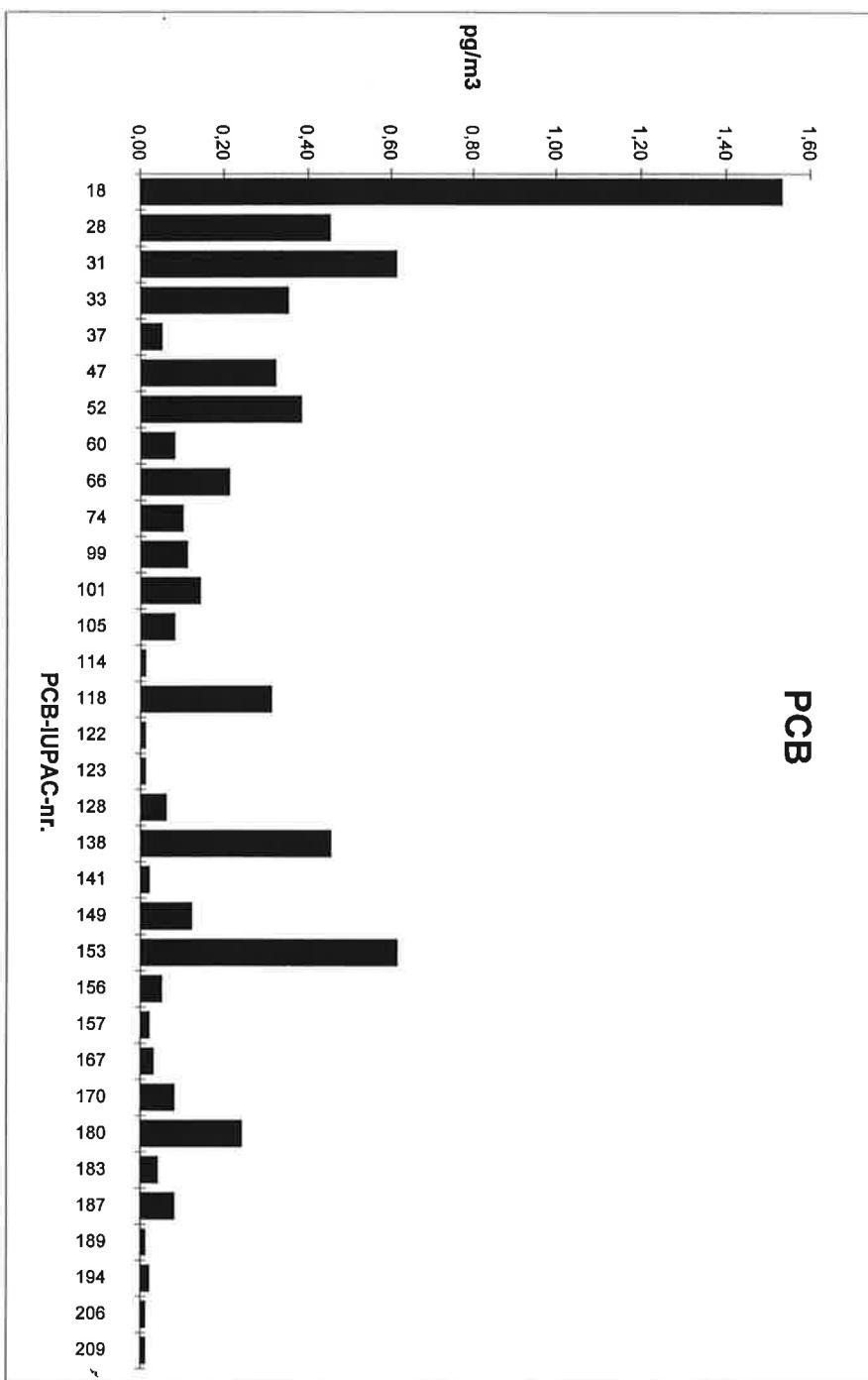

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/418

Kjeller, 04.06.98

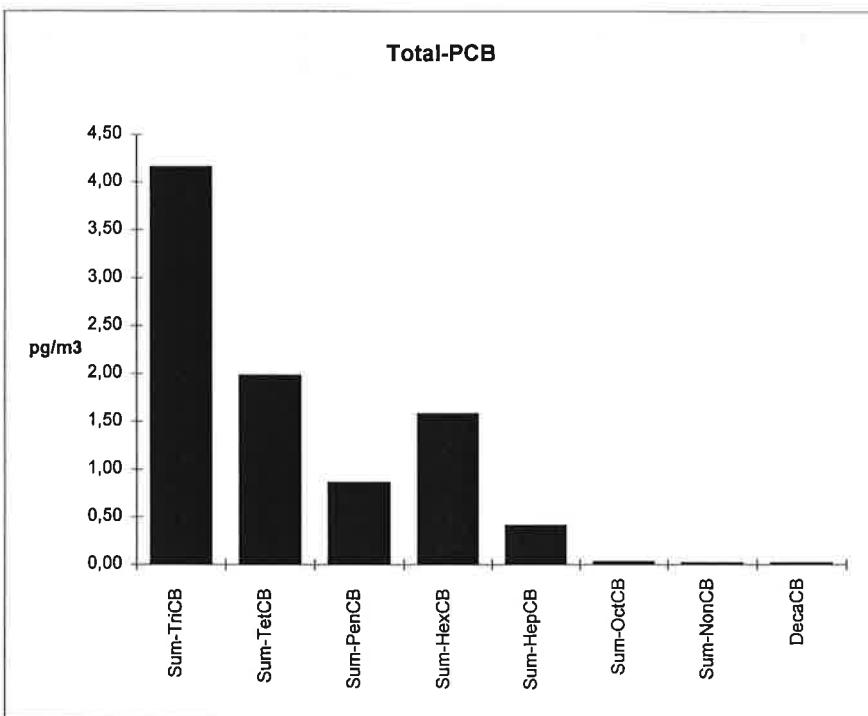

PCB-Analyseresultater

Vedlegg til målerapport: O-503
NILU-Prøvenummer: 98/418

Kjeller, 04.06.98

Vedlegg C

Måleresultater for flyktige organiske komponenter (VOC)

Bestemmelse av VOC

Oppdragsgiver	Haakonsvern
Prøve id	Tømmervikneset / rør 120
Aktiv prøvetaking på Tenax-adsorpsjonsrør den	2.mars 1998
Komponent	Konsentrasjon (µg/m ³) Toluen-ekvivalenter
Eddiksyre	2,7
Toluen	1,4
2-Propanol (Isopropylalkohol)	1,2
2-Propanon (Aceton)	1,2
Benzen	0,9
Tetraklormetan	0,7
Nonan	0,6
Triklorfluormetan (F11)	0,6
p- og m-Xylen (1,4 og 1,3 Dimetylbenzen)	0,5
Oktan	0,4
Etanol	0,4
Total konsentrasjon av identifiserte komponenter (µg/m ³)	10,7
Antall identifiserte komponenter	11
TVOC (µg/m³)	66,7
Antall komponenter inkludert i TVOC (kons. > 0,1µg/m ³)	141
Prøvevolum i liter:	4,740
Prøve mottatt	4.mars 1998
Prøve analysert	6.mars 1998

Bestemmelse av VOC

Oppdragsgiver	Forsvarets bygn. tjeneste
Prøve id	Briggen/ rør-50
Aktiv prøvetaking på Tenax-adsorpsjonsrør den	1.april1998
Komponent	Konsentrasjon (µg/m ³) Toluen-ekvivalenter
Undekan	3,9
Toluen	3,0
Pentan	2,6
Tridekan	2,3
p- og m-Xylen (1,4 og 1,3 Dimetylbenzen)	2,1
1,2,4-Trimetylbenzen	1,7
Nonan	1,4
Benzen	1,2
Dekan	1,2
Eddiksyre	1,1
2-Propanon (Aceton)	1,0
o-Xylen (1,2-Dimetylbenzen)	1,0
Oktan	0,9
2-Propanol (Isopropylalkohol)	0,8
Heksadekan	0,7
1-Etyl-4-metylbenzen	0,7
Total konsentrasjon av identifiserte komponenter (µg/m ³)	25,5
Antall identifiserte komponenter	16
TVOC (µg/m³)	56,8
Antall komponenter inkludert i TVOC (kons. > 0,1µg/m ³)	175
Prøvevolum i liter:	4,582
Prøve mottatt	2.april 1998
Prøve analysert	29.april 1998

Bestemmelse av VOC

Oppdragsgiver	Forsvarets bygn. tjeneste
Prøve id	Barnehagen/ rør 102
Aktiv prøvetaking på Tenax-adsorpsjonsrør den	1.april1998
Komponent	Konsentrasjon (µg/m ³) Toluen-ekvivalenter
Undekan	2,3
Eddiksyre	2,0
Dekanal	1,7
Toluen	1,5
Pentan	1,5
p- og m-Xylen (1,4 og 1,3 Dimetylbenzen)	0,8
Heksadekan	0,8
Benzen	0,8
2-Propanon (Aceton)	0,7
Dekan	0,6
2-Propanol (Isopropylalkohol)	0,6
Tetraklormetan	0,6
1,2,4-Trimetylbenzen	0,5
Total konsentrasjon av identifiserte komponenter (µg/m ³)	14,4
Antall identifiserte komponenter	13
TVOC (µg/m³)	40,6
Antall komponenter inkludert i TVOC (kons. > 0,1µg/m ³)	157
Prøvevolum i liter:	6,083
Prøve mottatt	2.april 1998
Prøve analysert	29.april 1998

Bestemmelse av VOC

Oppdragsgiver	Forsvarets bygn. tjeneste
Prøve id	Barnehagen/ rør 60
Aktiv prøvetaking på Tenax-adsorpsjonsrør den	2.april1998
Komponent	Konsentrasjon (µg/m ³) Toluen-ekvivalenter
Undekan	2,6
Eddiksyre	2,4
Dekanal	2,0
Toluen	1,2
2-Propanon (Aceton)	1,1
Benzen	0,8
Tetraklormetan	0,7
TXIB	0,6
p- og m-Xylen (1,4 og 1,3 Dimetylbenzen)	0,6
2-Propanol (Isopropylalkohol)	0,6
1,3-Isobenzofurandion	0,5
Total konsentrasjon av identifiserte komponenter (µg/m ³)	13,0
Antall identifiserte komponenter	11
TVOCl (µg/m³)	49,2
Antall komponenter inkludert i TVOC (kons. > 0,1µg/m ³)	147
Prøvevolum i liter:	4,819
Prøve mottatt	3.april 1998
Prøve analysert	29.april 1998

Norsk institutt for luftforskning (NILU)
Postboks 100, N-2007 Kjeller

RAPPORTTYPE OPPDRA�SRAPPORT	RAPPORT NR. OR 75/98	ISBN 82-425-1037-7 ISSN 0807-7207	
DATO 25/11-98	ANSV. SIGN. <i>P. Bly</i>	ANT. SIDER 68	PRIS NOK 105,-
TITTEL Målinger av luftkvalitet ved mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter, Haakonsvern Orlogsstasjon, Bergen		PROSJEKTLEDER Bodil Innset	
		NILU PROSJEKT NR. O-97098	
FORFATTER(E) Bodil Innset		TILGJENGELIGHET * A	
		OPPDRA�SGIVERS REF. Erik Redigh Karlsen	
OPPDRA�SGIVER Forsvarets bygningstjeneste/ Region Sør- og Vestlandet Anleggskontor Bergen Postboks 4033 Dreggen 5023 BERGEN ATT.: Erik Redigh Karlsen			
STIKKORD Luftkvalitet	Mudring	Deponering	
REFERAT Norsk institutt for luftforskning (NILU) har på oppdrag fra Forsvarets bygningstjeneste (FBT) gjennomført et måleprogram for overvåkning av luftkvaliteten ved Haakonsvern Orlogsstasjon (HOS) under arbeidet med mudring og deponering av forurensset grunn og forurensede sedimenter. Måleprogrammet bestod av 3 målestasjoner og omfattet følgende parametere: dihydrogensulfid (H ₂ S), kvikksølv (Hg) i gassfase, polyklorerte bifenyl (PCB) og flyktige organiske forbindelser (VOC) Resultatene viste lave konsentrasjoner for alle komponentene og lå langt under aksjonsgrensene. Konsentrasjonene var i samme størrelsesorden som konsentrasjoner som måles i lite forurenset luft på NILU's bakgrunnsstasjoner.			
TITLE: Air quality measurements at Haakonsvern Orlogstasjon (HOS) during dredging and deposition.			
ABSTRACT			

- * Kategorier: A Åpen - kan bestilles fra NILU
 B Begrenset distribusjon
 C Kan ikke utleveres